

Destinasjonsanalyse Sunnmørere regionen

Forord

På oppdrag for NHO Reiseliv har Menon utarbeidet en analyse av reiselivet i Ålesund og Sunnmøre. Formålet med analysen er å kartlegge status for reiselivet i regionen, og reiselivets utvikling, samt belyse dens økonomiske verdi.

Prosjektet har vært ledet av Henrik Foseid med Markus Lund Andersen og Andres Becker Cappelen som prosjektmedarbeidere. Erik Jakobsen har vært ansvarlig partner og Glenn Widenhofer har vært kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom samfunnsøkonomi og strategi. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker for et spennende oppdrag. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

Mai 2025

Henrik Motrøen Foseid
Prosjektleder
Menon Economics

Erik Jakobsen
Ansvarlig partner
Menon Economics

Sammendrag og introduksjon

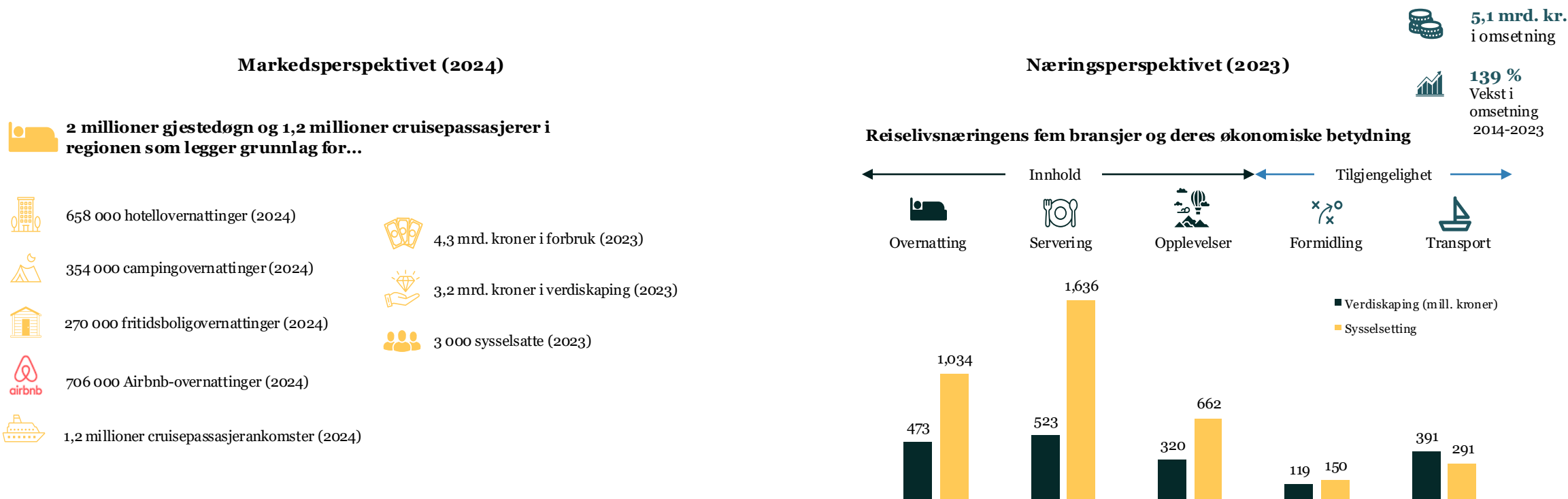
Markedsperspektivet – tilreisende i Sunnmørere regionen

Næringsperspektivet – reiselivet i Sunnmørere regionen

Vedlegg

Sammendrag

I denne analysen kartlegges reiselivet i Sunnmøreregionen fra to perspektiver. Vi kartlegger først *markedsperspektivet*, hvor vi identifiserer tilreisende og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Identifisering av ulike typer gjestedøgn med tilhørende forbruk står sentralt i dette perspektivet. Analysen omfatter tilreisende til Sunnmøreregionen, og inkluderer ikke lokalbefolkning som reiser innad i regionen. Videre vurderer vi reiselivet med et *næringsperspektiv*, hvor vi identifiserer bedrifter innen overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling, og måler deres økonomiske aktivitet.

Sunnmøreregionen som reisemål

De fleste forbinder Sunnmøre med mektig natur og spektakulære fjorder og fjell. Regionen strekker seg fra de dype fjordene i Hjørundfjorden og Geiranger, til kystbyene Ålesund og Fosnavåg – med idylliske bygder og øysamfunn imellom. Her finner man det beste av både kyst- og fjellandskap, og et reisemål som inviterer til opplevelser hele året.

Sunnmøre ligger vendt mot Norskehavet og har lange maritime tradisjoner. Gjennom århundrene har kysten vært livsnerven for fiskeri, skipsfart og handel, og regionen har blitt viktig innen den maritime industrien. Ålesund, som hovedstad på Sunnmøre, er internasjonalt kjent for sin vakre jugendstilarkitektur og sin beliggenhet på flere øyer, omkranset av fjorder og fjell.

For feriereisende tilbyr Sunnmøreregionen en unik kombinasjon av vakker natur og kulturelle opplevelser. Ålesund byr på et levende bysentrum, akvarium i verdensklasse, utsiktspunktet Aksla med panoramautsikt over by og hav, samt en rekke museer og gallerier. Regionen er også kjent for sine festivaler og et rikt kulturliv – fra jazz og klassisk til lokal folkemusikk og moderne scenekunst. Regionen byr også på et bredt spekter av aktiviteter og opplevelser – fra fjellturer i Sunnmørsalpene og toppturer med ski om vinteren, til kajakkpadling, fisketurer og båtliv langs kysten.

For barnefamilier finnes det mange tilrettelagte attraksjoner og utendørsaktiviteter, med naturen som en naturlig lekeplass. Med sin unike kombinasjon av natur, kultur og aktiviteter er Sunnmøre et reisemål som begeistrer både store og små – hele året.

Kart som illustrerer kommunene i Sunnmøreregionen (i svart). Kilde: Menon Economics

Sunnmøres storslåtte natur, i kombinasjon med velutviklede opplevelser og aktivitet er viktige drivere for regionens reiseliv

Sunnmøreregionen er et paradys for naturelskere, med en spektakulær kombinasjon av fjorder, fjell, uberørt natur, opplevelse og aktiviteter.

Geirangerfjorden er et godt bilde på Sunnmøres naturskjønnhet, og er en av Norges mest kjente turistdestinasjoner. Bygda har stått på UNESCOs verdensarvliste siden 2005. Geiranger har kun 230 fastboende, men tar imot nærmere en million gjester årlig.¹ På én dag kan det komme opptil 15 000 turister til Sunnmørsbygda. Stedet er kjent for sine dramatiske fjell, dype fjorder og majestetiske fossefall, som De Syv Søstre og Friaren. Aktiviteter som fjordcruise, kajakkpadling, fotturer til utsiktspunktene Flydalsjuvet, Dalsnibba og Skageflå, samt sykling langs fjord og fjell er svært populære for de tilreisende.

Sunnmøreregionens natur tiltrekker mange turister som søker naturopplevelser. Regionen profileres som «the adventure capital of the fjords», og dette høye fokuset på naturbaserte aktiviteter har blant annet ført til at Nordens største guideselskap, Uteguiden, er etablert her. Om vinteren er Sunnmørsalpene et mekka for skientusiaster, med både alpinanlegg og muligheter for randonee og toppturer. På sommeren er fjellene ideelle for fotturer, og det finnes et omfattende nettverk av merkede stier for både nybegynnere og erfarne fjellvandrere. DNT Sunnmøre har 12 hytter og over 400 kilometer med merkede stier, samt 58 kilometer kvistede vinterløyper.² I Herøy kommune er Fugleøya Runde et særlig trekkplaster, kjent for sitt rike fugleliv og spektakulære kystlandskap.

I tillegg er Stryn kjent for sitt unike sommerskianlegg, hvor det er mulig å stå på ski selv om det er varmt i lavlandet. Regionen har også flere naturperler som Hjørundfjorden, kjent for sine dype, klare vann og dramatiske fjell, som tiltrekker seg både kajakkpadlere og fotografer.

Geiranger. Foto: Ladiras/ iStock

Ålesund by tiltrekker seg både for norske og utenlandske turister til Sunnmørere regionen

Ålesund er en av Norges spesielt unike og sjarmerende byer, kjent for sin særegne jugendstilarkitektur, vakre kystlinje og nærhet til både hav og fjell. Byen, som ble gjenoppbygd etter den store bybrannen i 1904, har en helhetlig og harmonisk stil som gjør den til et godt reisemål for både arkitekturinteresserte og naturelskere.

Med sin beliggenhet på flere øyer ytterst i havgapet, omringet av fjorder og fjell, er Ålesund et perfekt utgangspunkt for å utforske naturen på Nordvestlandet. Fra bysentrum er det kort vei til naturopplevelser– enten man ønsker å gå på topptur i Sunnmørsalpene, dra på fjordcruise, fiske i havet eller utforske Atlanterhavsveien og øyene rundt.

Utsiktspunktet Aksla, som kan nås via 418 trappetrinn fra byparken, gir panoramautsikt over byen, skjærgården og fjellene i bakgrunnen. Akvariet Atlanterhavsparken er et annet høydepunkt, spesielt for barnefamilier og reisende med interesse for havet.

Ålesund er også en livlig kulturby med festivaler, kunstutstillinger, konserter og et variert mattilbud – ofte med fersk sjømat som hovedingrediens. Med sitt vakre sentrum, spennende historie og beliggenhet midt mellom fjell og fjord, har Ålesund godt utgangspunkt for å tiltrekke seg både for norske og utenlandske turister.

Ålesund by. Foto: RudyBalasko/ iStock

Særpreg, muligheter og utfordringer for reiselivet i Sunnmøre

Særpreg

- Regionen kjennetegnes av spektakulær natur, noe som er et viktig trekkplaster for tilreisende
- Stranda skisenter og off-piste-muligheter. Kjent for noen av Norges beste frikjøringsområder – tiltrekker seg skientusiaster fra hele verden
- Ålesund er en populær havn for cruiseskip med sin jugendstilarkitektur, nærhet til fjorder og tilgang til spektakulær natur
- Geiranger med UNESCOs verdensarvliste – et av Norges mest kjente turistmål. Kombinasjonen av fjord og fjell gir en nærmest magisk opplevelse
- Geiranger og området rundt er kjent for å være besøkt og verdsatt av det norske kongehuset
- Regionen er et globalt knutepunkt for maritim industri, offshore og grønn teknologi – spesielt i Ålesund og Ulsteinvik
- Byen ble gjenoppbygd i jugendstil etter bybrannen i 1904, og er i dag en arkitektonisk perle
- Regionens rike tradisjon for kunst, håndverk og folkemusikk preger mange av bygdene

Muligheter

- Regionen mottar et stort antall turister via cruise, og det legges stadig større vekt på utviklingen av bærekraftig cruiseturisme
- Sunnmørsalpene byr på gode muligheter for frikjøring og ski om vinteren, samt flotte turmuligheter i sommerhalvåret
- Det finnes en tydelig kobling mellom den maritime næringen og reiselivet, med krysseierskap og synergier mellom aktørene
- Ålesunds sterke næringsliv gir grunnlag for et rikt restauranttilbud
- Store investeringer i hoteller og reiseliv. Flakkgruppen har blant annet investert nærmere en halv milliard og planlegger nye investeringer og utvidelser i regionen for 1,5 milliard
- Utvikling av nye attraksjoner som gondol på Sulafjellet med tilhørende alpintraseer, sykkelstier og ziplines som skal gjøre Sula og Ålesund til helårsdestinasjoner
- Mange aktører som arbeider med «high-end» og et godt betalende publikum har gitt mange unike og «verdt en reise»-hoteller

Utfordringer

- Turismen i regionen er preget av sterk sesongkonsentrasjon, med hovedtyngden av besøkende i sommerhalvåret
- Kapasitetsutfordringer/belastning på Ålesund by i forbindelse med cruiseanløp. Kan føre til trengsel på enkelte tidspunkter og/eller dager
- Den store turistmengden, spesielt i Geiranger, fører til trengsel, slitasje på naturen og ulemper for lokalbefolkningen. Når mange besøkende ankommer på kort tid, reduseres kvaliteten på opplevelsen – både for turistene selv og for de som bor i området
- Fricamping og villcamping med bobiler som parkerer på uegnede steder eller utenfor tilrettelagte plasser er et økende problem flere steder i regionen. Lokale myndigheter og aktører har uttrykt bekymring for at dette fører til forsøpling, slitasje på natur og forstyrrelser for lokalbefolkning
- Airbnb er ikke en del av den tradisjonelle reiselivsbransjen. Krevende å koordinere helhetlige opplevelser og strategier

Sammendrag og introduksjon

Markedsperspektivet – tilreisende i Sunnmørere regionen

Næringsperspektivet – reiselivet i Sunnmørere regionen

Vedlegg

Metode for beregning av økonomisk aktivitet som følger av tilreisende

I dette kapittelet ser vi nærmere på hvem de tilreisende er og hvilken verdi de bidrar med til regionen. Kapittelet er delt inn i tre deler. I første omgang kartlegges omfanget av gjestedøgn fra fem segmenter: hotell (fritid og yrkesreisende), camping, cruise¹, fritidsboliger og Airbnb. Denne utviklingen kartlegges fra 2016 til 2024.

Etter å ha kartlagt gjestedøgn undersøker vi hvor stort døgnforbruk disse segmentene har, og hvordan dette forbruket fordeler seg på kategorier, som for eksempel overnatting, servering og varehandel. Innovasjon Norges Turistundersøkelse ligger til grunn for beregningene av forbruk i denne analysen. Her har et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner blitt intervjuet om blant annet hvor mye penger de har brukt på reisen. Innovasjon Norge innhenter forbruksdata til Turistundersøkelsen fra et bredt spekter av attraksjoner, overnattingssteder, flyplasser, havner og liknende. Vi tar utgangspunkt i Innovasjon Norges turistundersøkelse fra 2019 og benytter disse til å estimere døgnforbruket i 2024, hvor tallene har blitt inflasjonsjustert og harmonisert med SSBs satellittregnskap, samt SSBs overnattingsstatistikk og Menons regnskapsdatabase.¹ Det er viktig å påpeke at det foreligger usikkerhet i beregningen av forbrukstall. Dataene er basert på selvrapportert forbruk, noe som kan være en feilkilde i seg selv. I tillegg er det en utfordring å vurdere om de innhentede dataene er representative for de reisende i den enkelte region/destinasjon.

Basert på segmentenes gjestedøgn og døgnforbruk beregner vi de tilreisendes totale forbruk i regionen. Dette forbruket legger grunnlaget for ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting, både i regionen og i andre deler av landet. Disse oppgis i 2023-tall, ettersom det er siste tilgjengelige estimater for døgnforbruk.

Analysen fanger ikke opp det økonomiske bidraget fra tilreisende som ikke overnatter i regionen, som dagsbesøkende og gjennomreisende. Årsaken til det er at det ikke finnes statistikk på omfanget av denne typen besøkende og det tilhørende forbruket. Vi inkluderer heller ikke lokalbefolkningens forbruk i forbindelse med besøk på fritidsboliger. Dette følger av at deres forbruk trolig i stor grad hadde tilfalt regionen uansett og i mindre grad reflekterer en effekt av reiselivet.

Metodisk tilnærming til å beregne økonomisk aktivitet som følger av tilreisende til en destinasjon

1. For cruisesegmentet kartlegger vi anløp i regionen, altså dagsbesøkende med overnatting på skip. Dette svarer til et 'gjestedøgn' som bidrar til lokalt forbruk i regionen.

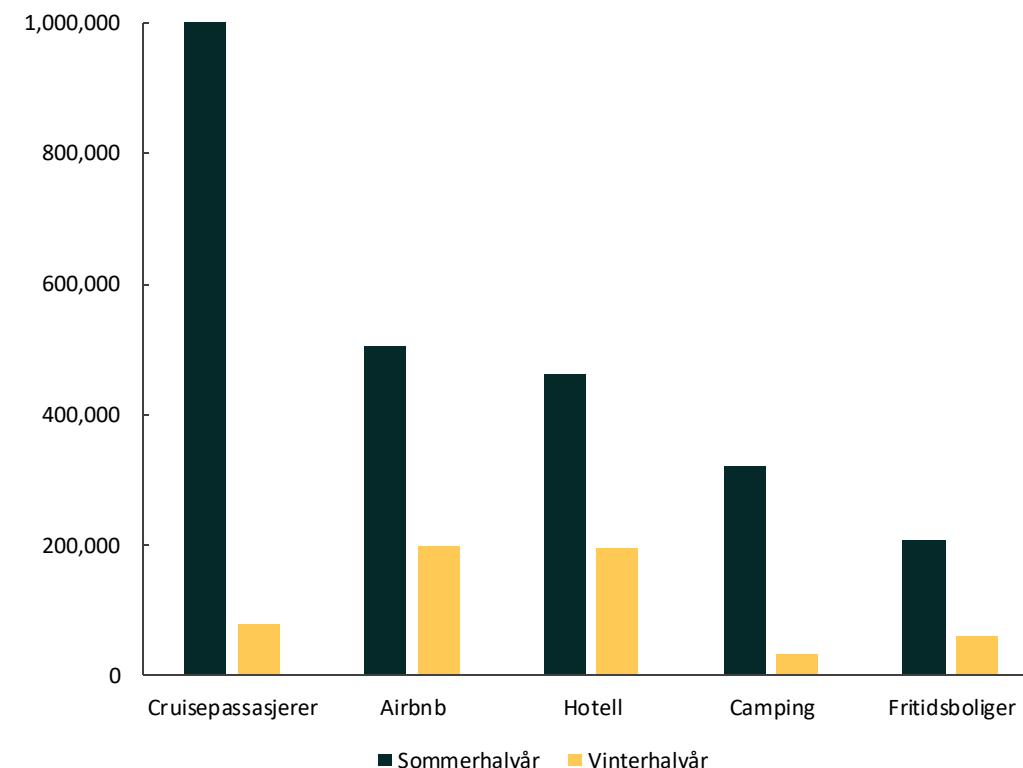
Gjestedøgn i Sunnmøreregionen knytter seg i stor grad til cruise, og konsentrerer seg sterkt om sommerhalvåret

Totalt er det registrert 3,2 millioner gjestedøgn i Sunnmøreregionen i 2024 fordelt på hoteller, Airbnb, camping, cruise og fritidsboliger. 82 prosent av disse finner sted i det vi har definert som sommerhalvåret, fra mai t.o.m. oktober.

Som figuren til høyre viser kommer en stor andel av gjestedøgnene fra cruisepassasjerer. Cruise stod for 1,2 millioner gjestedøgn i 2024, noe som utgjør 37 prosent av totalen. Disse er spesielt konsentrert rundt sommerhalvåret. Det er særlig i månedene juni, juli og august at cruiseanløpene toppe seg, noe som skaper betydelige sesongvariasjoner i turisttrafikken. En viktig årsak til den høye andelen cruise gjester er Ålesunds posisjon som en sentral cruisehavn på Vestlandet. Byen har en strategisk beliggenhet mellom flere av Norges mest ikoniske naturattraksjoner, som Geirangerfjorden, Trollstigen og Hjørundfjorden, og fungerer som et knutepunkt for cruiseskip på vei gjennom fjordlandskapet. I tillegg har Ålesund god cruiseinfrastruktur, noe som gjør det mulig å ta imot store skip og mange passasjerer samtidig. Dette har ført til stor vekst i cruisesegmentet de senere årene, noe vi kommer nærmere tilbake til.

Videre bidrar Airbnb med 706 000 gjestedøgn, hoteller 660 000, camping 350 000 og fritidsboliger 270 000 gjestedøgn. For samtlige segmenter er det fleste gjestedøgn i sommerhalvåret.

Antall gjestedøgn i 2024 i Sunnmøreregionen fordelt på segment og sesong. Cruise er dagsbesøkende med overnatting på skip. Sommerhalvår er fra mai t.o.m. oktober, vinterhalvår er fra november t.o.m. april. Kilde: SSB, AirDNA og Kystdatahuset

Cruise har hatt størst vekst, noe som bidrar til en skjevre sesongprofil

Totalt har antall gjestedøgn i Sunnmørere regionen økt med 1,5 millioner fra 2016 til 2024, noe som tilsvarer en vekst på 94 prosent.

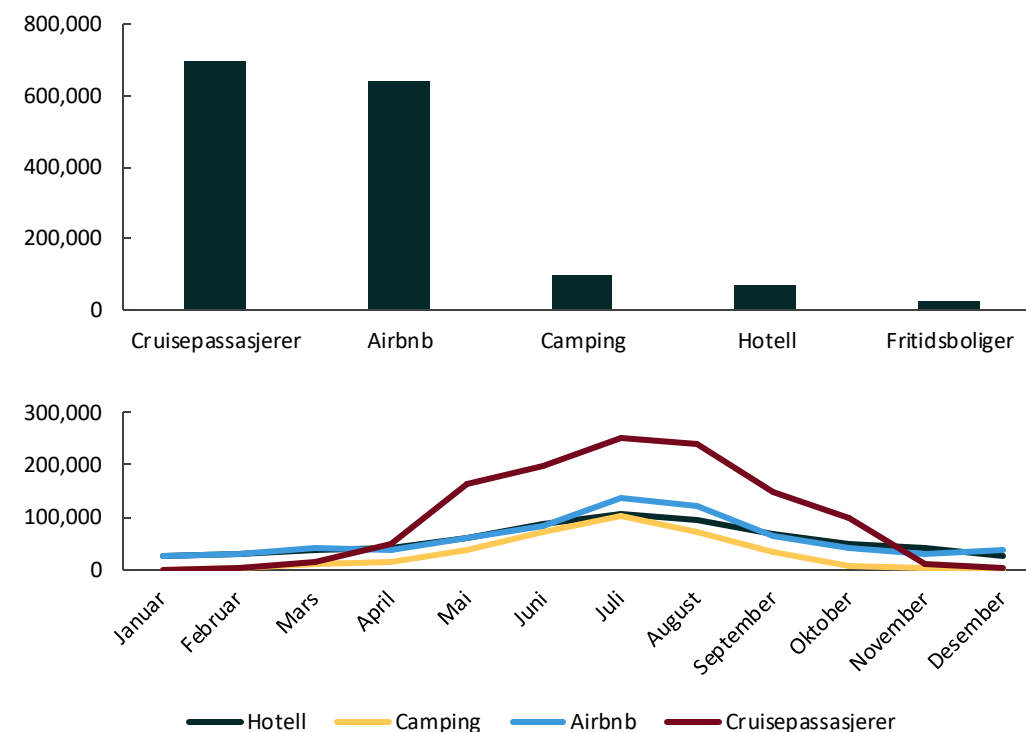
Cruise er segmentet som har bidratt til mest vekst, med 700 000 nye gjestedøgn siden 2016. Noe av grunnen til den store veksten er at Ålesund har hatt stor suksess i å markedsføre byen som internasjonal cruisedestinasjon.¹

Det har også vært stor økning i overnattinger på Airbnb, med 640 000 flere gjestedøgn i 2024 enn i 2016. De fleste destinasjoner i Norge har imidlertid opplevd en stor vekst i overnattinger gjennom Airbnb i denne perioden, og Sunnmørere regionen skiller seg som sådan ikke ut.

For camping, hoteller og fritidsboliger har det vært mindre endringer siden 2016. Camping har fått 100 000 flere gjestedøgn, mens hoteller og fritidsboliger har økt med henholdsvis 70 000 og 24 000 gjestedøgn.

Som sesongprofilen nederst til høyre viser, er det flest besøkende i Sunnmørere regionen i juli. 21 prosent av alle besøkende kommer i denne måneden. Dette gir både utfordringer og muligheter knyttet til sesongvariasjon, der enkelte steder kan oppleve kapasitetsutfordringer midt på sommeren, samtidig som det finnes betydelig uutnyttet potensial i skuldersesongene. En jevnere fordeling av besøket gjennom året kan bidra til bedre ressursutnyttelse og mer bærekraftig vekst i regionens reiseliv.

Endringen i antall gjestedøgn mellom 2016 og 2024 fordelt på segment (øverst) og sesongprofil per segment på Sunnmøre i 2023 (nederst). Kilde: SSB og AirDNA

Hotell: De senere årene har det vært vekst i feriereisende og nedgang i yrkesreisende

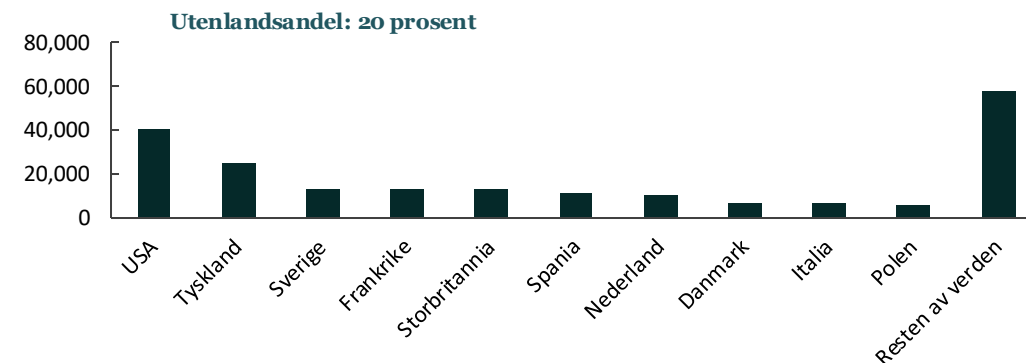
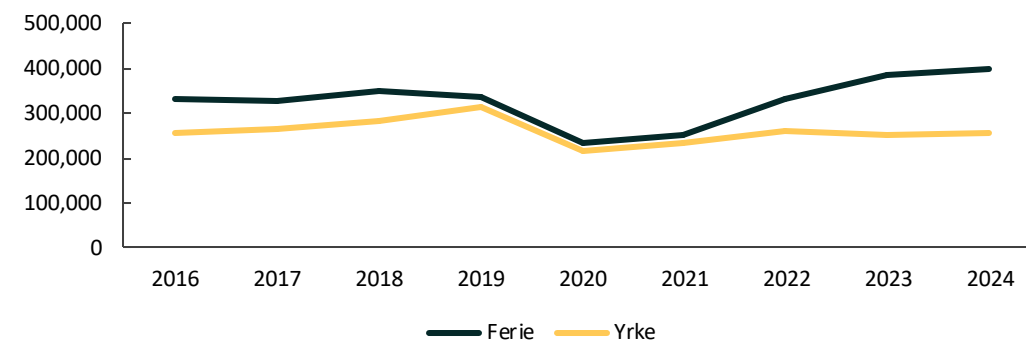
I det følgende beskrives segmentspesifikke utviklingstrekk og observasjoner. Først ut er hotell, der gjestene kan ha to ulike formål; ferie og fritid og yrke.

Totalt var det 660 000 gjestedøgn på hoteller i Sunnmørere regionen i 2024, hvorav 400 000 var feriereisende og 260 000 var yrkesreisende. I 2024 var altså 61 prosent av hotellovernattingene i Sunnmørere regionen knyttet til feriereisende, noe som gjør denne kundegruppen avgjørende for hotellbransjen i regionen.

Til tross for en økning på 11 prosent siden 2016, har det totale antallet gjestedøgn vært så å si uendret siden 2019. Dette skyldes at økningen i antall gjestedøgn på 18 prosent fra feriereisende fra 2019 til 2024 har blitt møtt med en like stor nedgang i antall yrkesreisende i samme periode. Denne utviklingen kan gjenspeile en endring i reisevanene til besøkende på Sunnmøre, hvor flere feriereisende tiltrekkes samtidig som det tradisjonelle yrkesreisemarkedet har gått tilbake. Tilbakegangen i yrkesreisende kan delvis følge av økt bruk av digitale møteplattformer og omstrukturering i næringslivet, for eksempel innenfor olje- og maritim sektor som er viktige på Sunnmøre.

Blant gjestene på hotellene i regionen er det 30 prosent som kommer fra utlandet. Av disse er det USA, Tyskland og Sverige som utgjør enkelt nasjonene med flest gjestedøgn på hoteller i regionen i 2024. Disse sto for henholdsvis 20, 12 og 7 prosent av totale utenlandske gjestedøgn.

Utvikling i gjestedøgn på hotell for ulike formål (øverst) og gjestedøgn på hotell i 2023 fordelt på topp 10 utenlandske land (nederst) på Sunnmørere regionen. Kilde: SSB

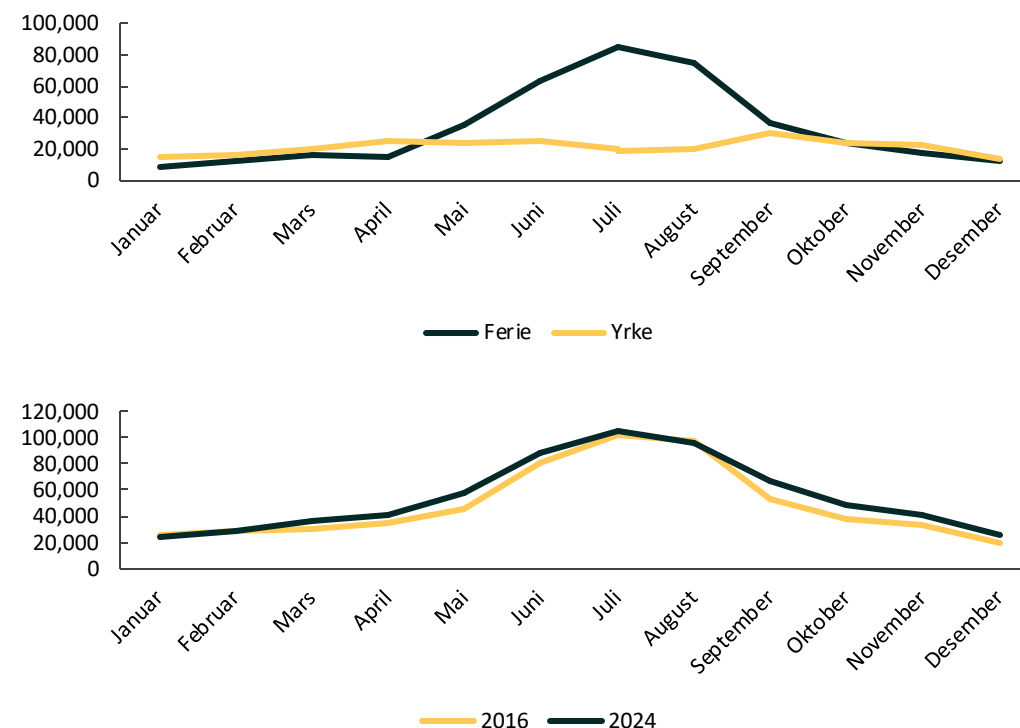
Hotell: Feriereisende kommer i stor grad om sommeren, mens yrkesreisende fordeler seg jevnere over året

En destinasjons sesongprofil (besøksmønstre gjennom året), gir innsikt i en viktig karakteristikk ved det lokale reiselivet – nemlig hvor konsentrert reiselivsaktiviteter er i deler av året. En flatere sesongprofil er generelt forbundet med en rekke positive effekter, særlig gjennom å legge til rette for flere heltidsstillinger. Flere heltidsstillinger bidrar til økt kompetanse i bedriftene, som gir høyere kvalitet på produktet og reduserer opplæringskostnader for bedriftene. Flere heltidsstillinger kan også gi økte skatteinntekter til kommunen gjennom at arbeidstakerne bosetter seg i kommunen. I tillegg vil en flatere sesongprofil øke verdiskapingen i regionen ved å utnytte kapasiteten i reiselivet og redusere risikoen for sesongvariasjoner.

Sesongprofilen for hotellgjestedøgn viser at 79 prosent av de reisende med ferie som formål besøker Sunnmøreregionen i sommerhalvåret, aller flest juli. Yrkesreisende har derimot en jevnere sesongprofil med 56 prosent av gjestedøgnene i sommerhalvåret. Yrkesreisende har også færre gjestedøgn i juli og desember, som er vanlige feriemåneder.

Fra 2016 til 2024 har sesongprofilen i regionen holdt seg mer eller mindre konstant. Andelen besøkende i sommerhalvåret har kun variert mellom 69 og 72 prosent, noe som tyder på at det ikke har vært store endringer i destinasjonens tiltrekningskraft på tvers av sesongene.

Sesongprofil for hotell-gjestedøgn i 2023 per formål (øverst) og sesongprofil over tid for alle gjestedøgn på hotell (nederst) på Sunnmøreregionen. Kilde: SSB

Hotell: Lav kapasitetsutnyttelse blant hotellene i Sunnmørere regionen

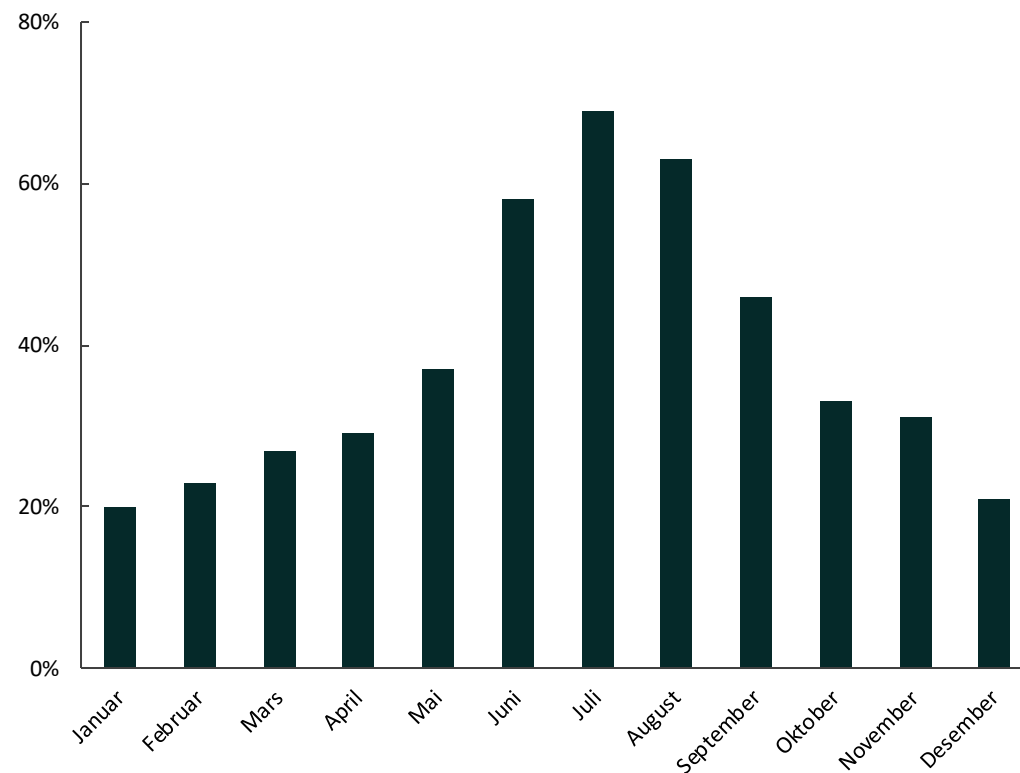
Den gjennomsnittlige månedlige kapasitetsutnyttelsen på hotellene i Sunnmørere regionen i 2024 var 38 prosent.

SSBs overnattingsstatistikk viser at den gjennomsnittlige månedlige kapasitetsutnyttelsen på landsbasis i 2024 var 56 prosent. Kapasitetsutnyttelsen i Sunnmørere regionen er med andre ord en del under landsgjennomsnittet. På landsbasis var det juni, juli og august som hadde høyest kapasitetsutnyttelse, med henholdsvis 68, 66 og 69 prosent. Sunnmørere regionen hadde lavere kapasitetsutnyttelse enn landsgjennomsnittet for samtlige måneder i 2024, med unntak av juli. Regionen hadde høyest kapasitetsutnyttelse i juli og august, med henholdsvis 69 og 63 prosent utnyttelse i disse månedene.

Regionen har størst tetthet av hoteller i bykjernen i Ålesund, som fungerer som et knutepunkt for både fritids- og forretningsreisende, noe som gjør at belegget her ofte ligger høyere enn i resten av regionen. Utenfor bykjernen er hotelltilbudet mer spredt og preget av mindre, ofte sesongpåvirkede hoteller og overnattingssteder. Dette gir større variasjon i kapasitetsutnyttelsen gjennom året, og kan være med på å trekke ned gjennomsnittstallene for regionen samlet sett – selv om enkeltområder som Geiranger og Hjørundfjorden opplever høyt belegg i perioder.

Siden 2016 har det vært en økning i gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelsen på tre prosentpoeng.

Den månedlige kapasitetsutnyttelsen på hotellrom i 2024 i Sunnmørere regionen. Kilde: SSB

Camping: Siden 2016 har det vært en økning på 100 000 gjestedøgn, med flest utenlandske besøkende fra Tyskland

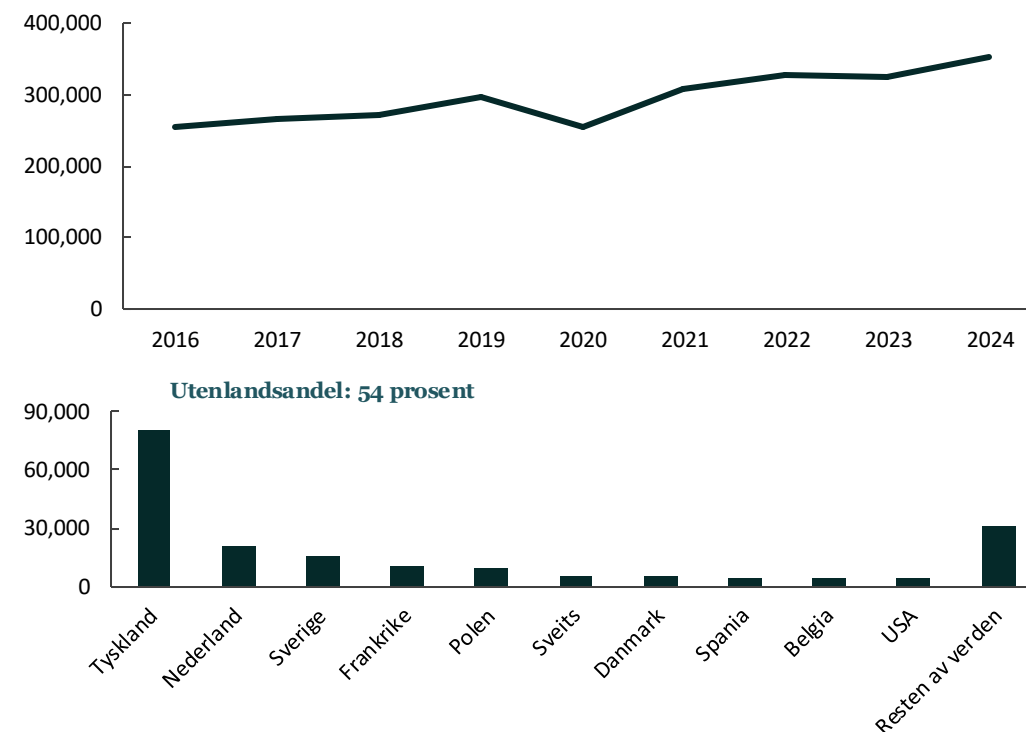
SSBs campingstatistikk inneholder informasjon om campingplasser, hyttegrender og vandrerhjem. I motsetning til hotellene ligger regionens campingplasser i større grad spredt i områdene utenfor Ålesund by i naturområder og langs kysten.

I 2024 var det totalt 350 000 gjestedøgn på camping i Sunnmøreregionen. Campingsegmentet har hatt en økning på 100 000 gjestedøgn siden 2016, tilsvarende 39 prosent. Campingturismen ble i mindre grad enn andre segmenter påvirket av pandemien, og opplevde kun en nedgang på 14 prosent (fra 2019 til 2020).

Regionens landskap byr på potensial for videreutvikling av campingsegmentet, med mange naturskjønne områder som egner seg godt for camping, spesielt langs fjorden og ved fjellene. Med økt etterspørsel etter naturopplevelser og bærekraftig turisme, er det store muligheter for at campingsegmentet kan vokse videre.

Campingturistene i regionen kommer så å si utelukkende fra Europa. Av utenlandske besøkende kommer aller flest fra Tyskland, med 42 prosent, og nest flest fra Nederland med 11 prosent. Disse folkegruppene er spesielt kjente for å være glade i camping og bobilferier, og de har en sterk tradisjon for å reise fra kontinentet til Skandinavia for å oppleve norsk natur, noe som gjør Sunnmøreregionen til en naturlig destinasjon. Utenlandsandelen på camping i Sunnmøreregionen er høyere enn man typisk ser i andre reiselivsdestinasjoner. Nordmenn utgjør likevel den største gruppen, og står for 46 prosent av totale gjestedøgn.

Utvikling i gjestedøgn på camping (øverst) og gjestedøgn på camping i 2024 fordelt på topp 10 utenlandske land (nederst) i Sunnmøreregionen. Kilde: SSB

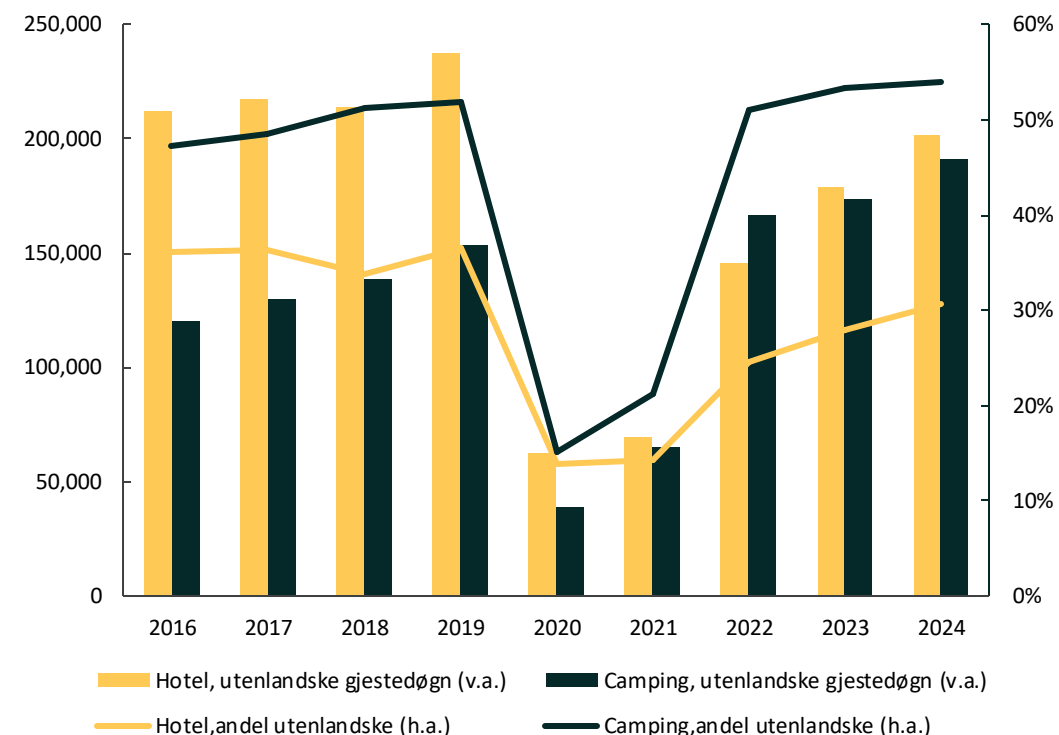
Utenlandsandel i hotell og camping: Betydelig fall under pandemien, ellers svakt vekst for camping og svak nedgang for hoteller

Utenlandsandelen er en interessant parameter å studere ettersom den viser hvor eksportrettet reiselivet er og hvor viktig utenlandske gjester er relativt til norske. Norge er et lite land og den internasjonale kundegruppen vil derfor alltid være av stor betydning for å tiltrekke seg kunder. Norge har i senere tid opplevd en svekket valuta noe som gjøre oss til en mer attraktiv destinasjon for utlendinger, ettersom de tilreisende får mer igjen for pengene relativt til tidligere.

Utenlandsandelen har imidlertid endret seg lite fra 2016 til 2024. For campingsegmentet har utenlandsandelen blant gjestedøgn økt med syv prosentpoeng i denne perioden og utgjøre 54 prosent i 2024. For hotellsegmentet har utenlandsandelen sunket med fem prosentpoeng til 31 prosent i 2024. Til sammenligning er den nasjonale utenlandsandelen for henholdsvis camping og hoteller på 34 og 29 prosent.

Utenlandsandelen hadde imidlertid en betydelig nedgang under koronapandemien i 2020 og 2021 hvor utlendinger i større grad var hindret fra å reise til Norge. Særlig var nedgangen i utenlandsandelen betydelig for campingsegmentet, som gikk fra 52 prosent i 2019 til 15 prosent i 2020. Nedgangen skyldes ikke bare færre utenlandske campingturister, men også en betydelig økning i antall norske campingturister, ettersom flere nordmenn dro på norgesferie i denne perioden.

Antall utenlandske hotell og campingovernattinger (til venstre) og utenlandsandelen for overnattinger på hotell og camping (til høyre), for Sunnmøreregionen. Kilde: SSB

Cruise: Det har vært sterk vekst i antall cruisepassasjerer både før og etter pandemien

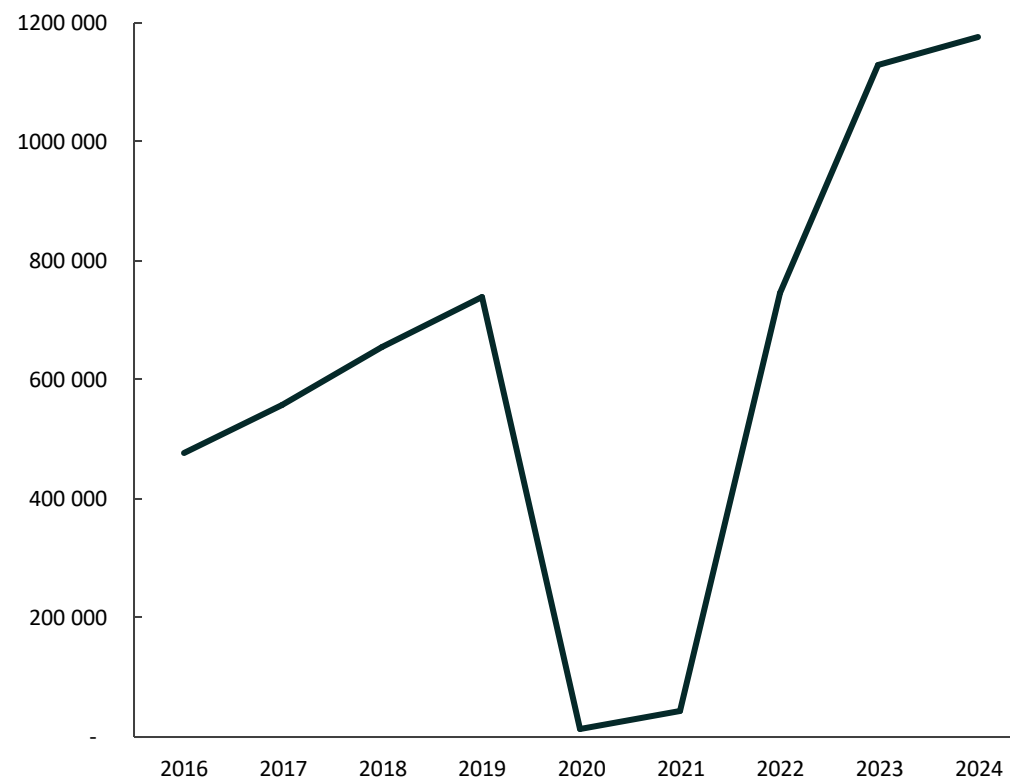
Antall gjestedøgn på cruiseskip i Sunnmørere regionen var totalt 1,2 millioner i 2024. Dette er en økning på nesten 150 prosent siden 2016, og gjorde Ålesund til landets mest besøkte cruisekai. Mens byer som Bergen og Stavanger har innført øvre tak på 8 000 cruisepassasjerer om dagen, har Ålesund ingen slik grense.¹ Dette gir muligheter for lokalt næringsliv, særlig innenfor guidede turer, opplevelser og dagsturbasert handel. Fraværet av en passasjergrense kan også være med på å gjøre Ålesund attraktivt for rederier som ønsker fleksibilitet og kapasitet.

Cruiseturismen til Sunnmørere regionen hadde en betydelig tilbakegang under pandemien, og falt til nesten null under pandemiårene, slik den gjorde stort sett alle steder i landet. Antall cruiseanløp hentet seg imidlertid raskt inn igjen etter pandemien og har steget siden. I 2024 var antallet cruisepassasjerer i regionen på sitt høyeste noensinne.

Cruisekaia i Ålesund er i dag plassert på Sørsidekaiene, som inkluderer Storneskaia, Stornespiren og Prestebrygga. Disse ligger tett på Ålesund sentrum, noe som gjør at cruiseturismen i stor grad er konsentrert rundt bykjernen. Den sentrale beliggenheten gjør det enkelt for gjestene å utforske byen til fots. Cruise gjestene har generelt lavere forbruk enn andre turistgrupper, ettersom de vanligvis ikke benytter seg av lokale overnattingssteder. I tillegg er de kjent for å bruke mindre penger på annet enn organiserte utflukter og opplevelser.

Samtidig som cruisetrafikken gir økonomiske muligheter, fører den også med seg utfordringer. Økt trafikk skaper press på miljø, infrastruktur og trivsel i sentrum. Det er interessekonflikter mellom næringsliv og beboere, og omdømmeundersøkelser (Ålesund Havn) peker på behovet for bedre regulering for å redusere støy og forurensning. Store cruiseskip har også ført til rettstvister fordi de sperrer utsikten fra hoteller. Det pekes derfor på et behov for jevnere fordeling av anløp gjennom året for å redusere belastningen i høyysesong og sikre en mer bærekraftig utvikling av cruiseturismen.

Utvikling i passasjeranløp fra cruise i Sunnmørere regionen. Kilde: Kystdatahuset

Cruise: De fleste cruiseanløp kommer på sommerhalvåret, men det har vært en jevnere sesongprofil de siste årene

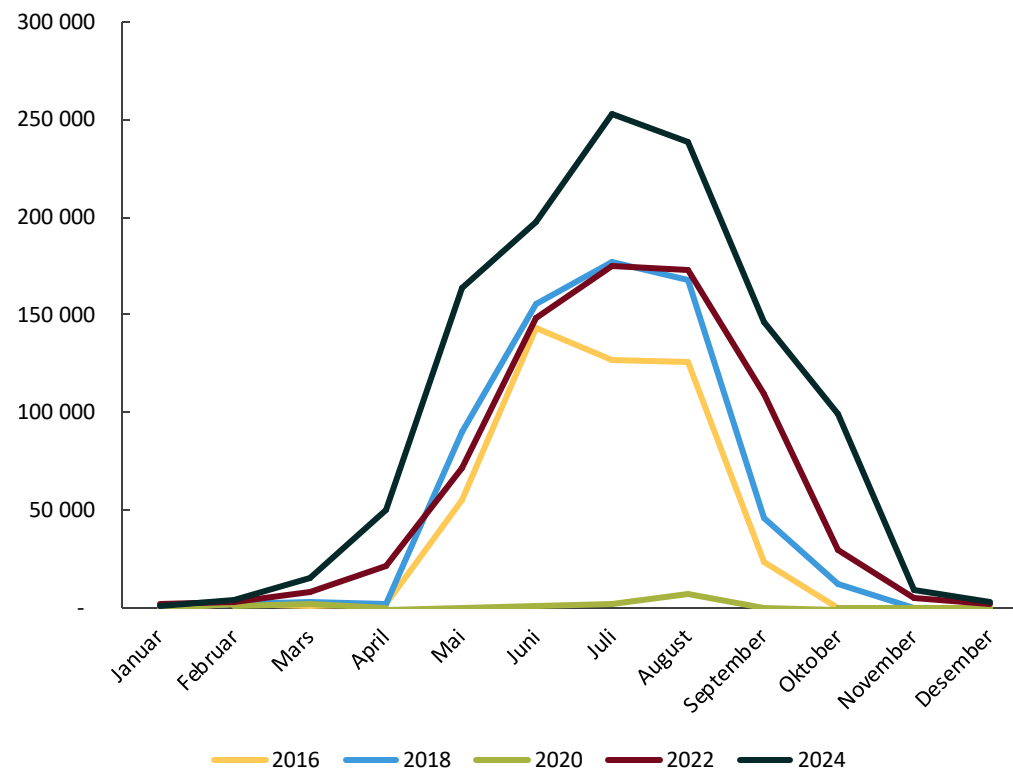
Sesongprofilen for cruise viser først og fremst at det er mest aktivitet i sommerhalvåret. 93 prosent av alle passasjeranløpene fant sted i månedene mai til oktober i 2024, mens det var svært lite aktivitet på vinterhalvåret.

Selv om Ålesund og Sunnmøre har mye å by på året rundt, er det særlig om sommeren at regionen virkelig kommer til sin rett som cruisedestinasjon. Mange av de mest populære aktivitetene i området – som fjordcruise, fotturer i fjellene, besøk til Geirangerfjorden og sightseeing fra utsiktspunkter som Aksla – er best egnet for sommerhalvåret. Det er da dagene er lengre, været er mildere, og naturen grønnere. I tillegg legger sommerforholdene til rette for tryggere og mer behagelige seilingsforhold langs kysten og i fjordene, noe som er viktig både for passasjerenes opplevelse og for sikkerheten.

Som vist i figuren til høyre har sesongprofilen til cruiseanløp jevnet seg noe ut over tid, med mer aktivitet på senhøsten og tidlig vår. Andelen cruiseanløp på sommeren var 99 prosent i 2016, 98 prosent i 2019 og 95 prosent i 2022.

Generelt er det bra for reiselivet å få flyttet noe av trykket fra høysesongen midt på sommeren til sen høst og tidlig vår. En utvidet sesong bidrar til en jevnere spredning av turiststrømmen gjennom året, hvilket kan redusere belastningen på lokale ressurser og infrastruktur i høysesongen, samtidig som det legger til rette for helårsarbeidsplasser i reiselivsnæringen og en jevnere inntektsstrøm.

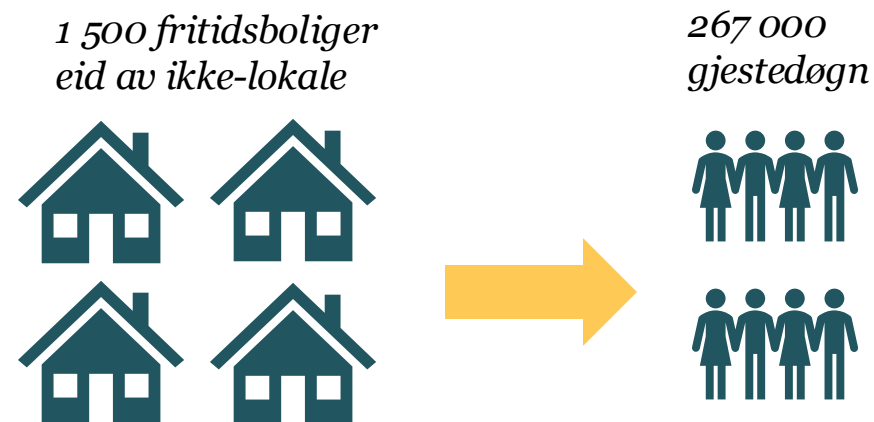
Utvikling i sesongprofil for passasjeranløp fra cruise for ulike år i Sunnmøreregionen. Kilde: Kystdatahuset

Fritidsboliger: Tilreisende sto for 267 000 gjestedøgn på fritidsboliger i Sunnmørere regionen

Totalt var det 7 100 fritidsboliger i Sunnmørere regionen i 2024. Av disse var det litt under 1 500 fritidsboliger som var eid av ikke-lokale, det vil si at fritidsboligene var eid av personer som ikke bor i Sunnmørere regionen. Vi anslår at det var totalt 267 000 gjestedøgn på disse fritidsboligene i 2024, for tilreisende. Her er det imidlertid viktig å merke seg at vi i denne analysen kun ser på gjestedøgnstallene som kommer fra tilreisende som er bosatt utenfor regionen. De som bor i Sunnmørere regionen og som har fritidsbolig der, er med andre ikke regnet med. Grunnen er at en betydelig del av forbruket til lokale fritidsboligeiere uansett ville ha funnet sted i regionen, uavhengig av om de oppholdt seg på fritidsboligen eller ikke.

Antall fritidsboliger og gjestedøgn i 2024 i Sunnmørere regionen. Kilde: SSB og Menon

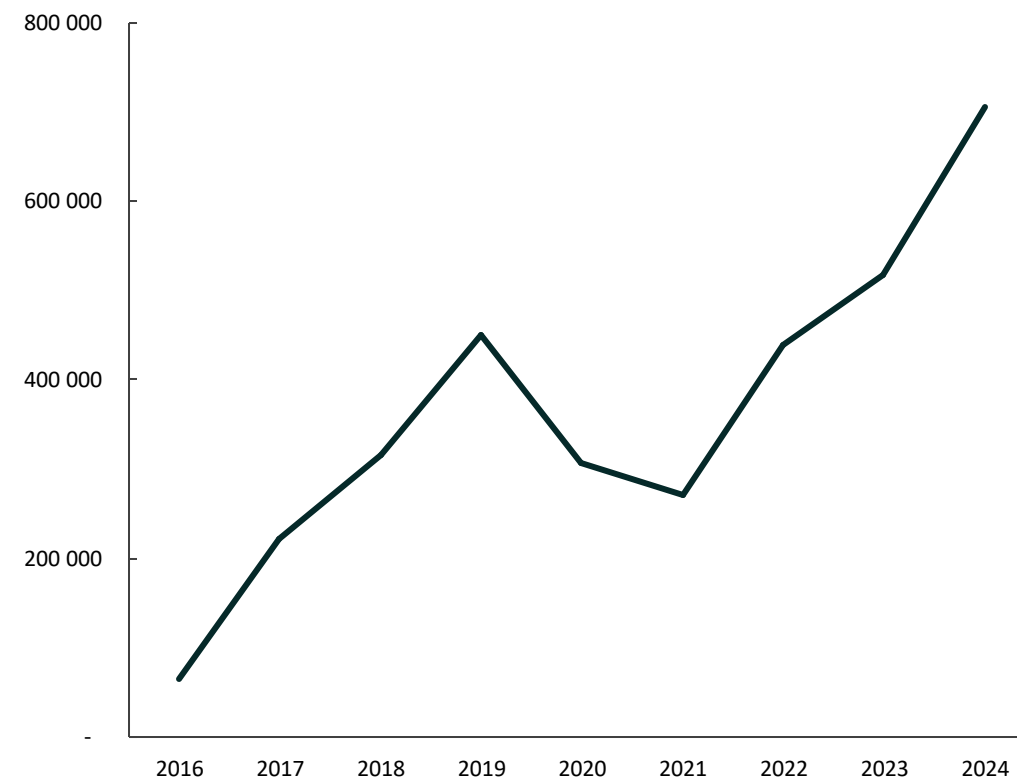
Airbnb: Antall gjestedøgn på Airbnb har nesten tidoblet seg siden 2016, til tross for tilbakeslag under pandemien

Overnatting på Airbnb har blitt stadig mer populært på landsbasis, samtidig som flere og flere stiller boligene sine til disposisjon.¹ Utviklingen kan delvis forklares med en generell trend mot mer autentiske og lokale reiseopplevelser. I tillegg tilbyr Airbnb en høyere grad av fleksibilitet sammenlignet med tradisjonelle overnattingssteder, noe som gjør det mer attraktivt for reisende som ønsker skreddersydde opphold. Samtidig er det økonomisk gunstig å leie ut boligen sin, en mulighet som flere benytter seg av.

Samtidig som Airbnb stadig blir mer populært, og er et godt overnattingsalternativ for mange, kan utleien være med på å skape utfordringer i enkelte områder. Sentralt her er utfordringen knyttet til å koordinere helhetlige opplevelser og strategier for destinasjonene, ettersom Airbnb ikke er en del av den tradisjonelle bransjen.

I 2024 estimerer vi at det var 706 000 gjestedøgn på Airbnb i Sunnmørere regionen², som tilsvarer en 982 prosent økning fra 2016. Utviklingen i antall gjestedøgn hadde imidlertid et betydelig tilbakeslag under koronapandemien. Fra 2019 til 2021 ble antall gjestedøgn redusert med 40 prosent. Antall gjestedøgn hentet seg imidlertid raskt inn igjen etter slutten av pandemien. Fra 2016 til 2024 har den gjennomsnittlige årlige veksten i antall gjestedøgn vært på hele 35 prosent.

Utvikling i gjestedøgn på Airbnb i Sunnmørere regionen. Kilde: AirDNA

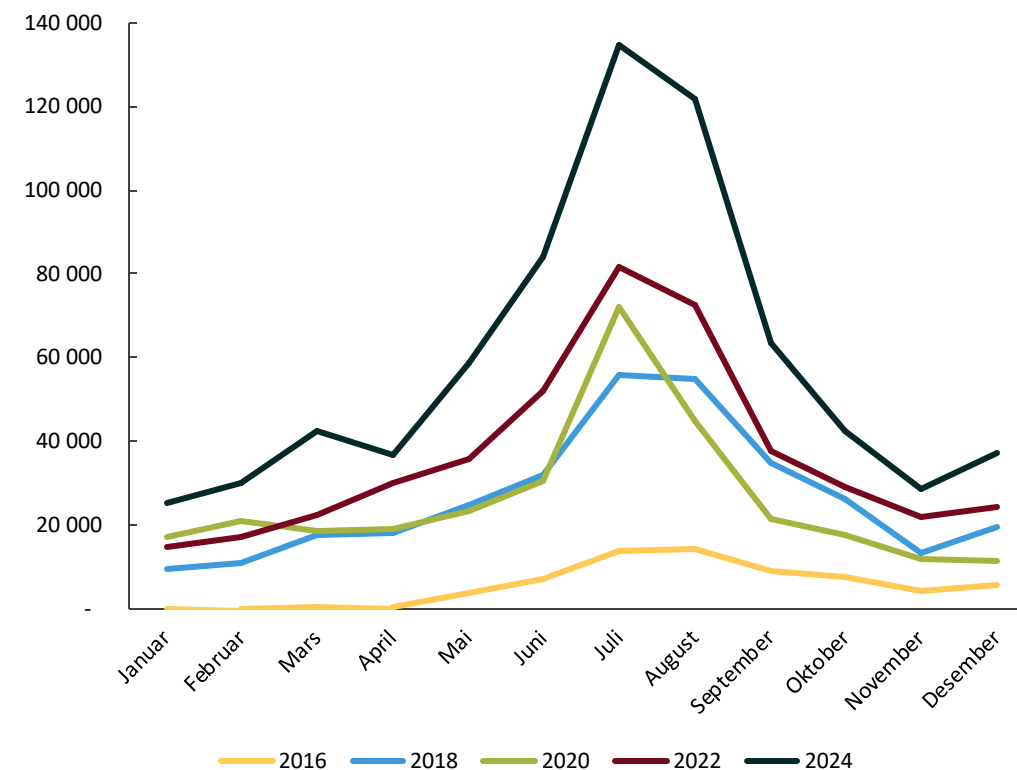

Airbnb: Det er flest Airbnb-overnattinger i sommerhalvåret, men med trend mot at flere kommer i vintermånedene

Flest Airbnb-gjester kommer i sommerhalvåret, spesielt i juni, juli og august. Det har vært noen små endring i sesongprofilen til når Airbnb-gjestene kommer til Sunnmøre-regionen, men figuren til høyre viser likevel at det i større grad er snakk om en nivåforskyvning enn en strukturell endring i sesongprofil over tid. Endringene som imidlertid er verdt å nevne er at det er en trend mot at flere kommer i vintermånedene. Andelen gjestedøgn i sommermånedene har vært synkende fra 85 prosent i 2016, til 72 prosent i 2019 og 72 prosent i 2024. Andelen som kommer i juli er imidlertid konstant, og har ligget på rundt 19 prosent de senere årene. Forskyvningen mot vinterhalvåret kommer av at stadig flere kommer i desember, februar og mars, slik som figuren til høyre viser.

Den begrensede utjevningen av sesongprofilen, til tross for stor vekst i gjestedøgn, tyder på at Airbnb ennå ikke har nådd sin kapasitetsgrense om sommeren. Juli, måneden med flest gjestedøgn, økte med 39 prosent fra 2023 til 2024 – en vekst som sannsynligvis ble mulig gjennom flere tilgjengelige utleieobjekter på Airbnb.

Utvikling i sesongprofil for Airbnb-gjestedøgn for 2016, 2018, 2020, 2022 og 2024 i Sunnmøreregionen. Kilde: AirDNA

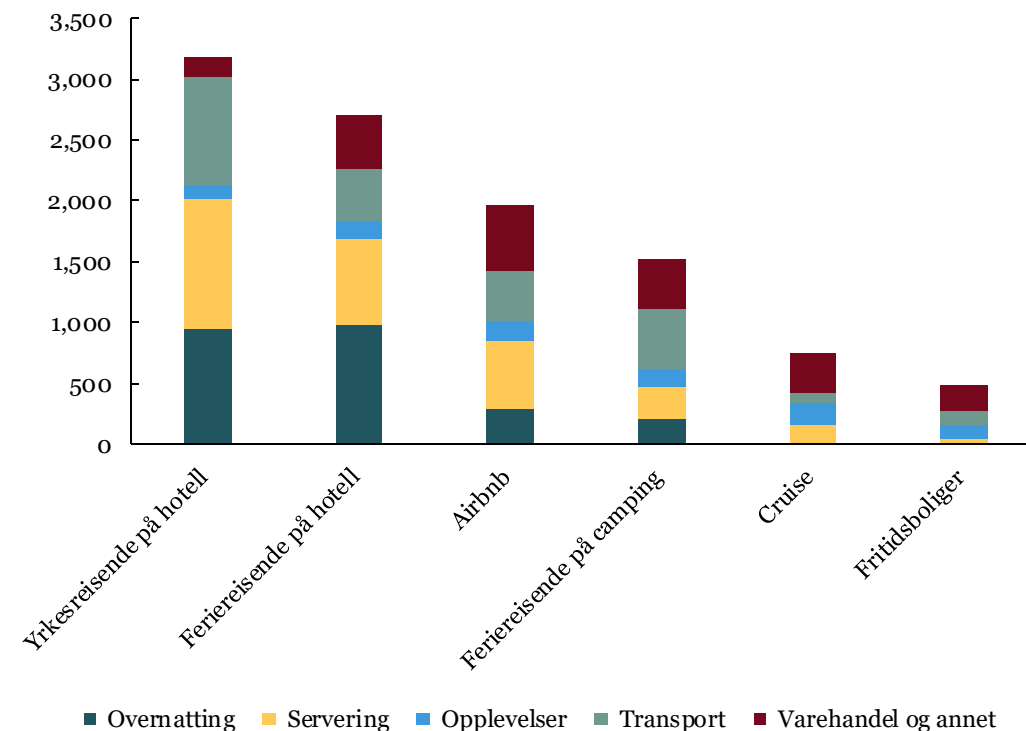

Døgnforbruk: Hotellgjestene har det høyeste døgnforbruket i regionen

Innovasjon Norges Turistundersøkelse ligger til grunn for beregningene av forbruk i denne analysen. Her har et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner blitt intervjuet om blant annet hvor mye penger de har brukt på reisen. Innovasjon Norge innhenter forbruksdata til Turistundersøkelsen fra et bredt spekter av attraksjoner, overnattingssteder, flyplasser, havner og liknende. Vi tar utgangspunkt i Innovasjon Norges turistundersøkelse fra 2019 og benytter disse til å estimere døgnforbruket i 2023, hvor tallene har blitt inflasjonsjustert og harmonisert med SSBs satellittregnskap, samt SSBs overnattingsstatistikk og Menons regnskapsdatabase. Det er viktig å påpeke at det foreligger usikkerhet i beregningen av forbrukstall. Dataene er basert på selvrapportert forbruk, noe som kan være en feilkilde i seg selv. I tillegg er det en utfordring å vurdere om de innhentede dataene er representative for de reisende i den enkelte region/destinasjon.

Gjennomsnittlig estimert døgnforbruk blant turistene i Sunnmøreregionen for ulike segmenter illustreres i figuren til høyre. De yrkesreisende på hotell har det høyeste forbruket, med 3 190 kroner per døgn etterfulgt av feriereisende på hotell med 2 700 per døgn. Airbnb-turistene har et forbruk på om lag 2 000 kroner i regionen. Airbnb skiller seg fra feriereisende på hotell ved at de betaler mindre for overnatting per gjestedøgn. Vi estimerer også Airbnb til å ha noe lavere forbruk på servering enn hotellturistene, ettersom de i større grad har tilgang på eget kjøkken. På den annen side har fritidsbolig- og cruiseturistene det laveste døgnforbruket, med henholdsvis 490 og 750 kroner. Dette skyldes blant annet at de ikke har forbruk knyttet til overnatting.

Gjennomsnittlig døgnforbruk blant turistgrupper fordelt på forbrukskategorier i 2023 på Sunnmøreregionen. Kilder: Innovasjon Norges Turistundersøkelse og TØI; SSBs overnattingsstatistikk og satellittregnskap; Menons regnskapsdatabase.

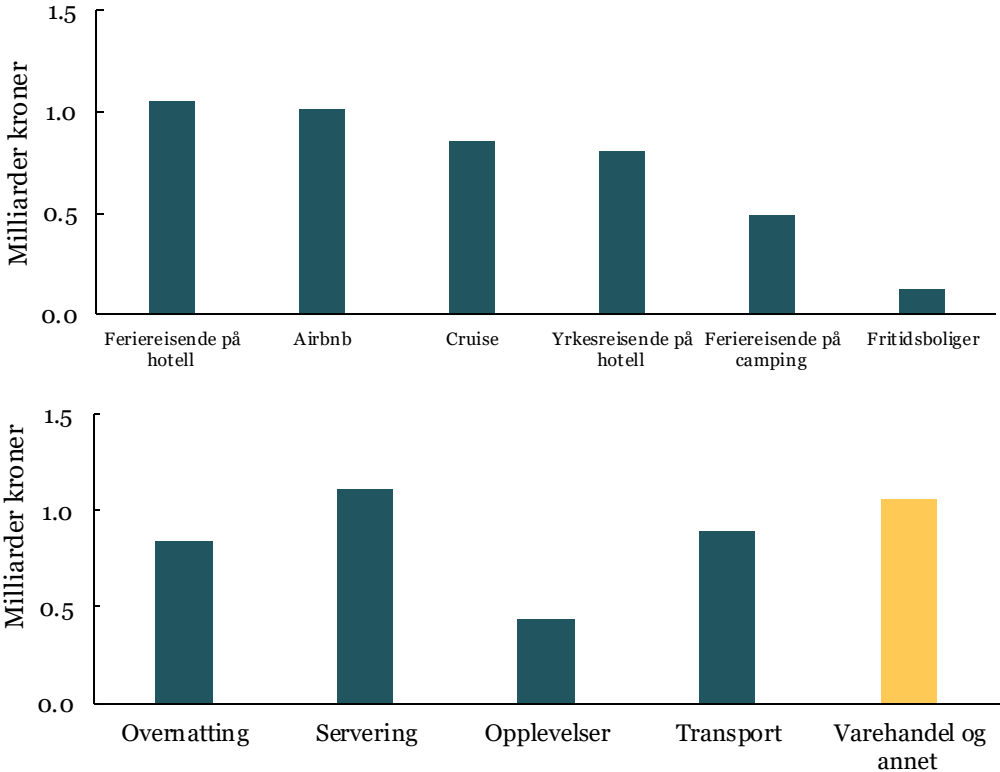
De tilreisende bruker mest på servering i Sunnmøreregionen

I Sunnmøreregionen står de tilreisende for totalt 4,3 milliarder kroner i forbruk. Selv om yrkesreisende på hotell har det største forbruket per døgn, så er det de feriereisende på hotell som står for det største totale forbruket på rett over 1 milliarder kroner. Tilreisende som overnatter på Airbnb har også et betydelig forbruk i Sunnmøreregionen og sto for et forbruk på omtrent 1 milliard kroner i 2023. Fritidsboligturistene har det laveste totale forbruket på 129 millioner kroner.

I den nederste figuren til høyre viser vi i hvilke bransjer forbruket finner sted. Totalt mottar reiselivsbransjene 76 prosent av forbruket, mens resten tilfaller varehandel og annet. Av de 2,4 milliarder kronene i forbruk som tilfaller reiselivsnæringen i Sunnmøreregionen, er det serverings-, transport og overnattingsbransjen som mottar majoriteten av forbruket på 2,8 milliarder kroner, mens opplevelsesbransjen mottar en mindre andel.

I tillegg til å kjøpe varer og tjenester hos reiselivsbransjene, brukte tilreisende omtrent 1 milliard kroner i andre deler av regionens næringsliv. Dette tilfaller i hovedsak varehandelen, men også andre bransjer i regionen.

De tilreisendes forbruk fordelt på segment (øverst) og de tilreisendes forbruk fordelt på bransje (nederst) i 2023 på Sunnmøreregionen. Kilde: Menon Economics

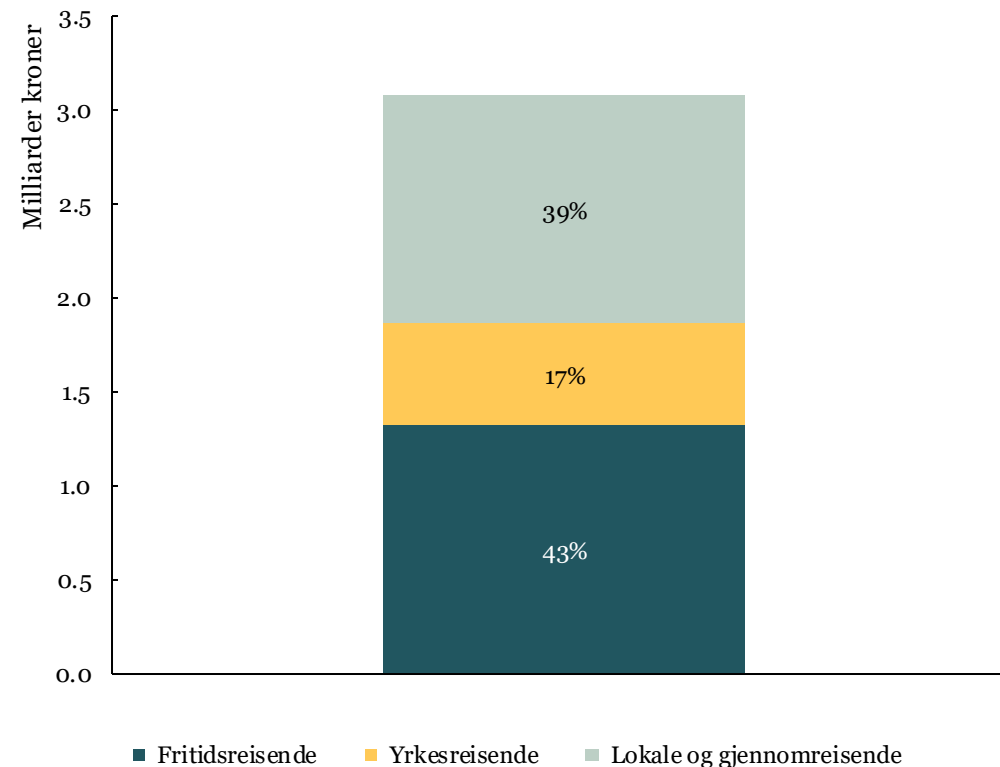
Fritidsreisende står for størst del av omsetningen i reiselivets innholdsbransjer

Innholdsbransjene i reiselivsnæringen består av de bedrifter som leverer overnatting, servering og opplevelser i markedet. Ved å sammenligne den beregnede omsetningen fra tilreisende i innholdsbransjene med den totale omsetningen til bedriftene kan de tilreisendes betydning for reiselivet i regionen beregnes. Dette illustreres i figuren til høyre. Det er viktig å understreke at omsetningstallene kun inkluderer de kommersielle innholdsbransjene. For eksempel er privatpersoners inntekter fra Airbnb ikke inkludert i omsetningstallene.

I Sunnmøreregionen hadde innholdsbransjene i reiselivet en samlet omsetning på 3,1 milliarder kroner i 2023. Av den totale omsetningen kommer 1,9 milliarder kroner fra tilreisende, enten fritidsreisende eller yrkesreisende.

Majoriteten av omsetningen i innholdsbransjene kommer dermed fra de tilreisende, med en andel på 61 prosent. Fritidsreisende og yrkesreisende sto for henholdsvis 43 og 17 prosent av omsetningen i innholdsbransjene. De resterende 39 prosentene av omsetningen kommer fra forbruket til lokalbefolkningen, samt dagsbesøkende og gjester som benytter andre ikke-kommersielle overnattingsformer enn de vi har data på, for eksempel overnatting hos familie og venner.

Omsetningen i reiselivets innholdsbransjer på Sunnmøreregionen fordelt på fritidsreisende, yrkesreisende, samt på lokalbefolkning og gjennomreisende. Kilde: Menon Economics

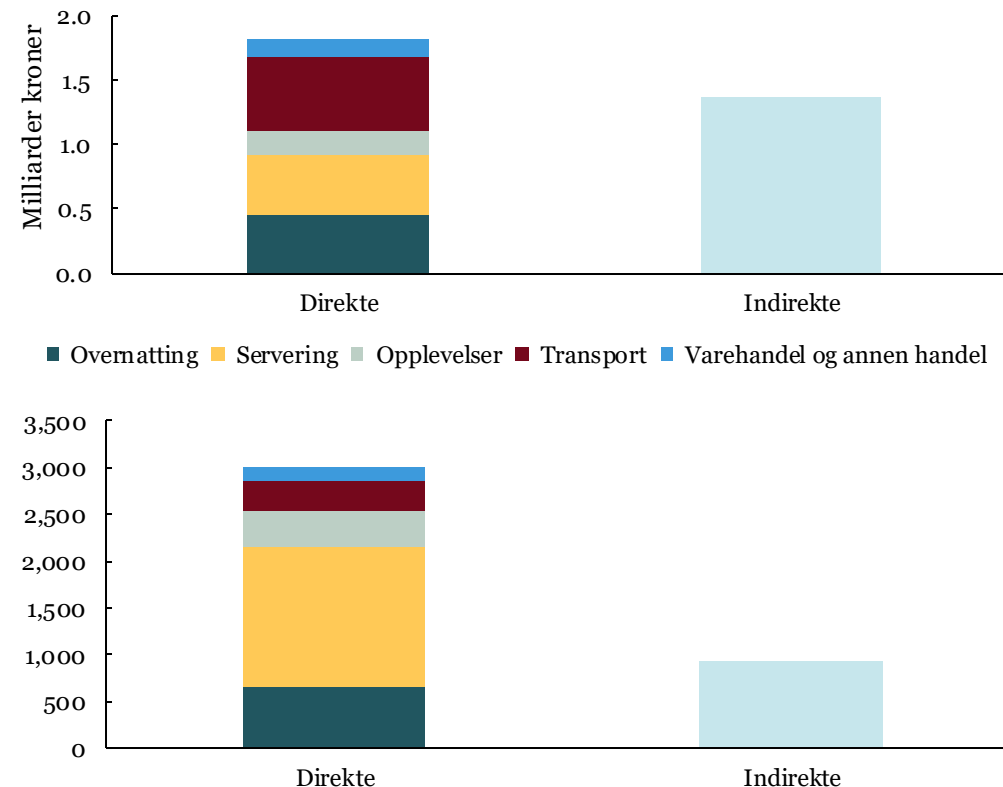

Reiselivet legger grunnlag for 3,2 milliarder i verdiskaping og 3 000 arbeidsplasser i Sunnmørere regionen

Basert på det estimerte forbruket fra de tilreisende¹ beregnes ringvirkningseffekter. Menon sine beregninger av ringvirkningene viser at forbruket til de tilreisende til regionen la grunnlaget for 1,8 milliarder kroner i direkte verdiskaping og 3 000 i direkte sysselsatte. Det betyr at disse verdiene ble generert direkte i bedriftene de tilreisende handlet i. All denne verdiskapingen og sysselsettingen fant derfor sted i Sunnmørere regionen.

Forbruket til de tilreisende genererer 1,4 milliarder kroner i indirekte verdiskaping og omtrent 940 personer indirekte sysselsatt. De indirekte effektene viser til økonomiske verdier som finner sted lenger ned i verdikjeden gjennom at bedriftene kjøper varer og tjenester fra underleverandører. Dersom en tilreisende kjøper et måltid på restaurant, vil den generere verdi både hos restauranten (direkte effekter), men også hos restaurantens underleverandører som leverer ingredienser til måltidet (indirekte effekter). I motsetning til de direkte effektene, finner de indirekte effektene sted i hele landet, og en forholdsvis liten del tilfaller regionen.

Direkte og indirekte verdiskapingseffekter fra tilreisendes forbruk (i millioner kroner) (øverst) og sysselsettingseffekter (nederst) i 2023 på Sunnmørere regionen. Kilde: Menon Economics

Sammendrag og introduksjon

Markedsperspektivet – tilreisende i Sunnmørere regionen

Næringsperspektivet – reiselivet i Sunnmørere regionen

Vedlegg

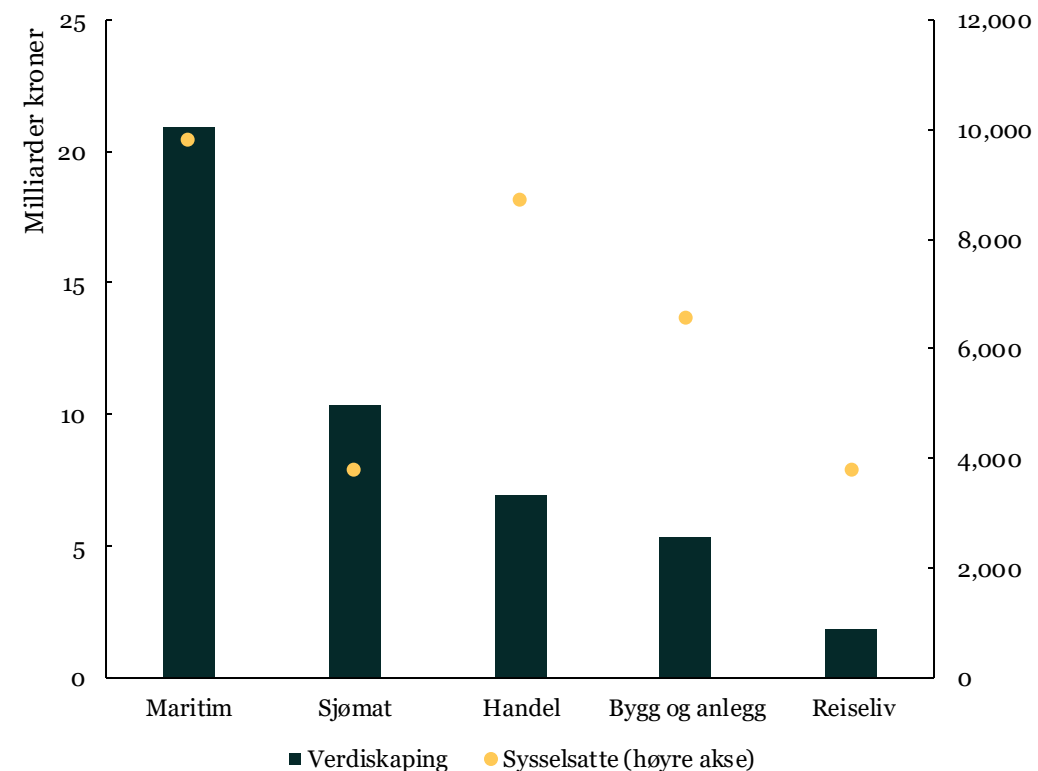
Reiselivsnæringen står for 2,5 prosent av verdiskapingen i regionen og sysselsetter syv prosent av arbeidsstyrken

Reiselivsnæringen i Sunnmøreregionen hadde en samlet verdiskaping på 1,8 milliarder kroner i 2023. Dette utgjør kun 2,5 prosent av næringslivets totale verdiskaping i regionen, og plasserer dermed reiselivet blant de mindre verdiskapende næringene.

Til sammenligning hadde regionens to største næringer, maritim og sjømat, en verdiskaping på henholdsvis 21 og 10 milliarder kroner samme år. Selv om reiselivets økonomiske bidrag er relativt beskjedent, står næringen for en noe høyere andel av sysselsettingen i regionen. I 2023 sysselsatte reiselivsnæringen 3 770 personer, tilsvarende 7 prosent av den totale sysselsettingen i næringslivet.

At reiselivsnæringen sysselsetter en betydelig andel av arbeidsstyrken i forhold til sin økonomiske verdiskaping, skyldes at næringen er svært arbeidsintensiv og preget av lav produktivitet. Dette er ikke unikt for Sunnmøreregionen, men kjennetegner reiselivsnæringen generelt. En av forklaringene er at næringen har en høy andel deltids- og sesongansatte, noe som medfører det at antall årsverk per sysselsatt er lav. Det er også viktig å understreke at ettersom reiselivet har høy andel sesong- og deltidsansatte, så er verdiskaping per årsverk vesentlig høyere enn verdiskaping per sysselsatt.

Verdiskaping og sysselsetting for de fire største næringene og reiselivsnæringen i Sunnmøreregionen i 2023. Kilde: Menon Economics

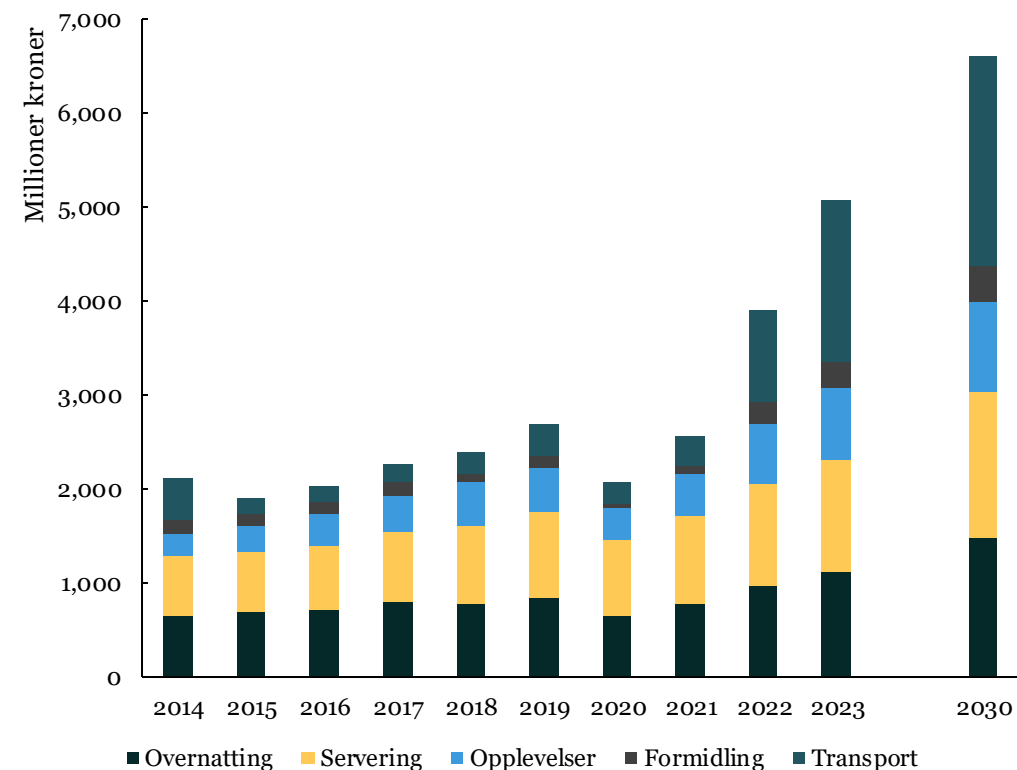
Omsetningen til reiselivet i Sunnmørere regionen har økt med 139 prosent siden 2014 og skal fortsette veksten frem mot 2030

Reiselivet i Sunnmørere regionen oppnådde en samlet omsetning på 5,1 milliarder kroner i 2023. Siden 2014 har omsetningen økt med 139 prosent. Omsetningen har hatt en relativt jevn vekst i Sunnmørere regionen siden 2015, med unntak av 2020 da pandemien påvirket næringen. Fra 2019 til 2020 falt omsetningen med 23 prosent som følge av lavere aktivitet under pandemien. Etter pandemien har veksten vært merkbart sterkere enn før. Siden 2020 har regionen hatt en annualisert vekst på 35 prosent, sammenlignet med en vekst på 5 prosent frem til 2019.

Bransjen med størst omsetning i 2023 var transportbransjen med en omsetning på 1,7 milliarder i 2023. Dette er også bransjen som har opplevd størst vekst siden 2014 med 278 prosent. Den høye veksten er hovedsakelig revet av et selskap, nemlig Havila Kystruten som driver med cruiseturisme mellom Bergen og Kirkenes som har base på Sunnmøre. Om Havila Kystruten ikke medregnes så var den samlede omsetningen fra transportbransjen 558 millioner kroner i 2023. Etter transportbransjen er det servering- og overnattingsbransjen som har den største omsetningen, med henholdsvis 1,2 og 1,1 milliarder kroner. Opplevelsesbransjen har vokst raskest siden 2014 etter transportbransjen, med 211 prosent. De andre segmentene har opplevd en vekst på rundt 70 til 100 prosent i samme periode, og vi ser derfor at opplevelses- og transportbransjen har en vekst som skiller seg ut med over en dobling i omsetning.

Våre prognoser indikerer at veksten vil fortsette, men at veksten ikke vil være like sterk som i årene etter pandemien. Menon sine prognoser viser at reiselivsnæringen i Sunnmørere regionen vil ha en samlet omsetning på 6,6 milliarder kroner i 2030. Dette tilsvarer en vekst på 30 prosent fra omsetningsnivået i 2023, noe som er omtrent det samme som landsgjennomsnittet for reiseliv. Veksten tilsvarer enn årlig vekst på 4 prosent frem til 2030, noe som er lavere enn den gjennomsnittlige årlige veksten på 10 prosent fra 2014 til 2023.

Historisk utvikling i omsetning og prognoser for 2030 i Sunnmørere regionen. Historiske tall i løpende kroner, 2030-prognosen er i faste 2023-kroner. Kilde: Menon Economics

Serveringsbransjen har den høyeste verdiskapingen og sysselsettingen blant reiselivet i Sunnmørere regionen

Det er fem bransjer som utgjør det vi definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud.

Reiselivet i Sunnmørere regionen genererte en samlet verdiskaping på 1,8 milliarder kroner i 2023, og sysselsatte 3 800 personer. Figuren til høyre viser hvordan verdiene fordeles seg utover bransjene. Det er serveringsbransjen som har den største verdiskapingen og sysselsettingen blant bransjene i reiselivet i Sunnmørere regionen. Serveringsbransjen hadde en verdiskaping på 522 millioner kroner i 2023 sysselsatte totalt 1 600 personer i Sunnmørere regionen. Totalt står de tre innholdsbransjene for 71 prosent av verdiskapingen og 88 prosent av sysselsettingen.

Overnatting - består av hoteller, pensjonater, moteller, hytter, campingplasser, vandrerhjem, ferieleiligheter, turisthytter og annen overnatting.

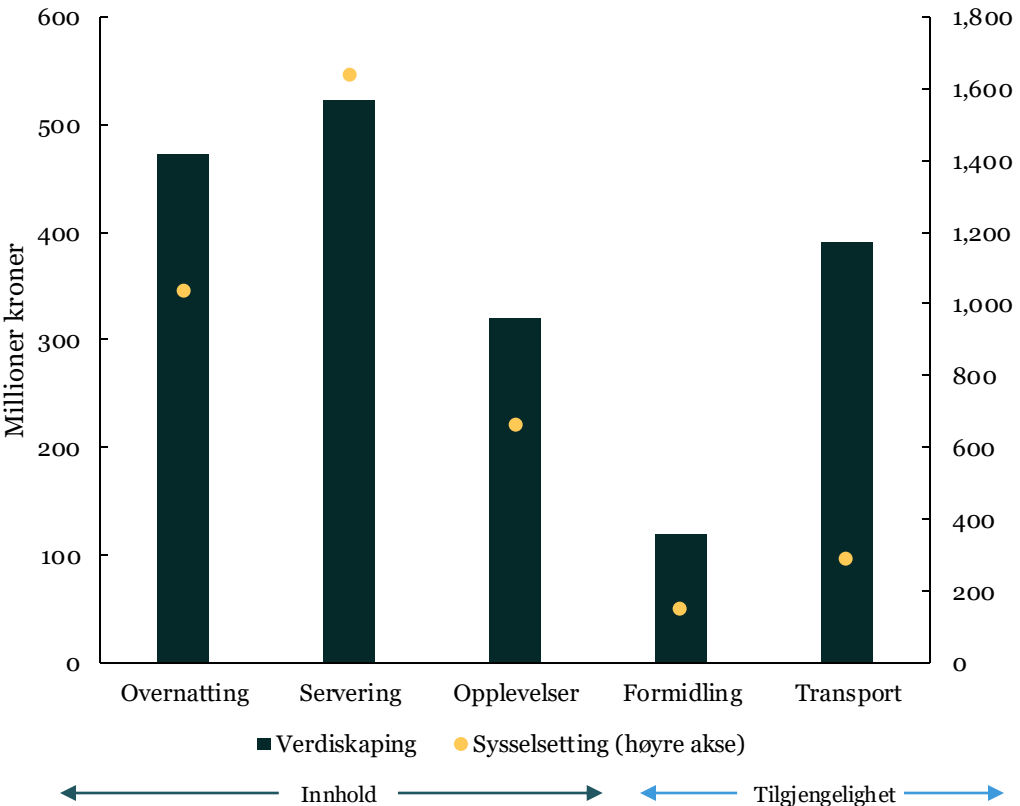
Servering - omfatter typisk restauranter, kafeer, gatekjøkken og drift av barer og puber.

Opplevelser - inneholder de fleste aktiviteter som man kan tenke seg en turist kan benytte når denne er på reise. Dette er opplevelsesaktiviteter, fornøyles- og temaparker, alle typer museer og historiske bygninger og severdigheter, botaniske og zoologiske hager, taubaner og skiheiser.

Formidling - består av aktører som reisebyråer, turistkontorer, reisearrangørvirksomhet, guider og reiseledere.

Transport - omfatter bedrifter som frakter passasjerer med jernbane, kysttrafikk med passasjerer, innenlandske kyststruter med passasjerer og turbiltransport.

Verdiskaping og sysselsetting per bransje i Sunnmørere regionen i 2023. Kilde: Menon Economics

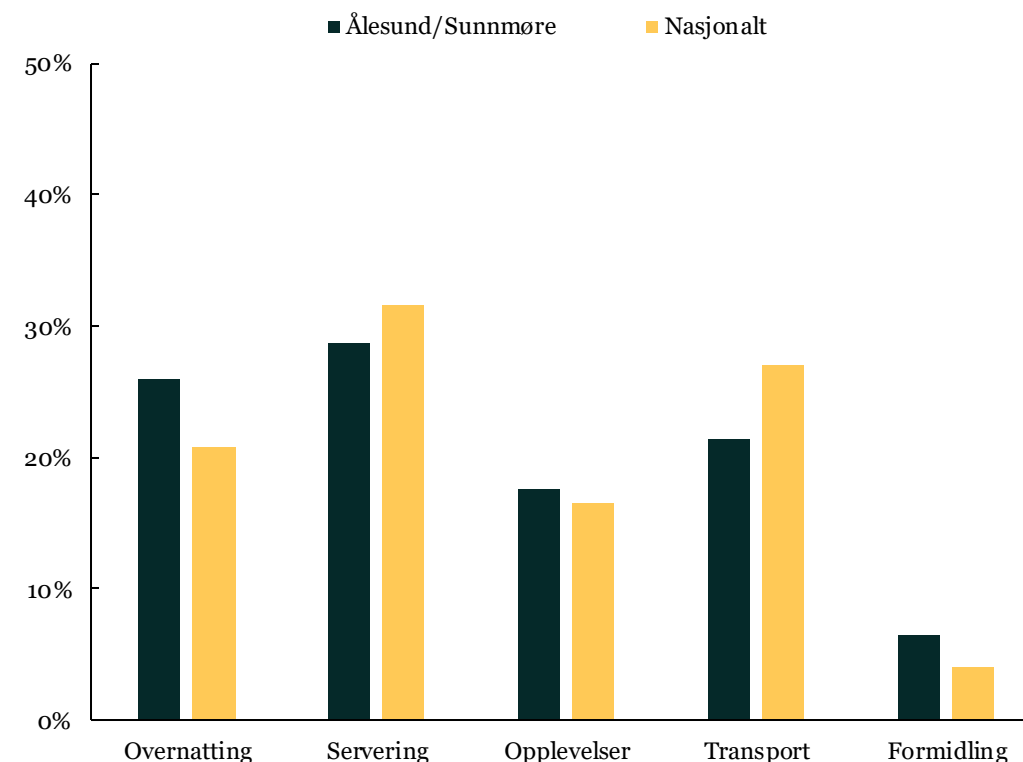

Servering og overnatting står for majoriteten av verdiskapingen til reiselivet i regionen

Innholdsbransjene (overnatting, servering og opplevelser) i Sunnmøreregionen genererer 72 prosent av reiselivets samlede verdiskaping i 2023. Blant samtlige næringer er det serveringsbransjen som har den største andelen av verdiskapingen med 29 prosent, etterfulgt av overnattingsbransjen med 26 prosent. I likhet med resten av landet, så er det formidlingsbransjen som har den laveste andelen av næringens verdiskaping, med 7 prosent. Dette er imidlertid en del høyere enn det nasjonale snittet, som er 4 prosent.

Sammensetningen av reiselivsbransjene i Sunnmøreregionen er generelt lik den nasjonale, med lignende andeler av den totale verdiskapingen. Overnattings- og formidlingsbransjen har imidlertid en høyere representasjon i Sunnmøreregionen sammenlignet med andre næringer, mens serverings- og transportbransjen bidrar med en mindre andel av verdiskapingen enn gjennomsnittet for landet.

Andelen av verdiskaping som reiselivsbransjene utgjør av reiselivet på Sunnmøreregionen og nasjonalt i 2023. Kilde: Menon Economics

Ålesund kommune står for nesten halvparten av reiselivets verdiskaping i Sunnmørere regionen

Verdiskapingen for reiselivsnæringen i Sunnmørere regionen er hovedsakelig konsentrert i Ålesund kommune. I 2023 sto Ålesund kommune for 49 prosent av hele regionens verdiskaping, noe som utgjorde 890 millioner kroner. Ålesund utgjør regionens økonomiske sentrum og det er derfor naturlig at den største andelen av den økonomiske verdiskapingen registreres i denne kommunen. Det er vært å merke seg at verdiskapingen til bedrifter blir tilegnet den kommunen de er registrert i Brønnøysundregisteret, og at bedrifter som er registrert i Ålesund kan gjennomføre aktiviteter i hele regionen, eller landet som sådan. Det er imidlertid slik at de fleste hotellene, restaurantene og andre bedrifter i reiselivsnæringen holder til i Ålesund.

Etter Ålesund kommune er det Stranda og Herøy som utgjør kommunene med størst andel av verdiskapingen fra reiselivsnæringen i Sunnmørere regionen. Kommunene har en andel av den samlede verdiskapingen på henholdsvis 15 og 10 prosent.

Verdiskaping for reiselivsnæringen i de ulike kommunene i Sunnmørere regionen i 2023. Mørkere blåfarge indikerer høyere verdiskaping fra reiselivsnæringen. Kilde: Menon Economics

Indeksert utvikling i verdiskaping per reiselivsbransje

Reiselivsnæringen i Sunnmøreregionen har hatt en samlet verdiskapingsvekst på 81 prosent fra 2014 til 2023. Alle bransjene har opplevd en vekst i verdiskaping i denne perioden, med en mindre nedgang under pandemien. I det følgende ser vi på hvordan den relative utviklingen har vært per reiselivsbransje.

Overnatting har økt verdiskapingen med 67 prosent siden 2014, hvor veksten hovedsakelig har inntruffet etter pandemien. Veksten kommer hovedsakelig fra etablerte hoteller som Hotel Union Geiranger.

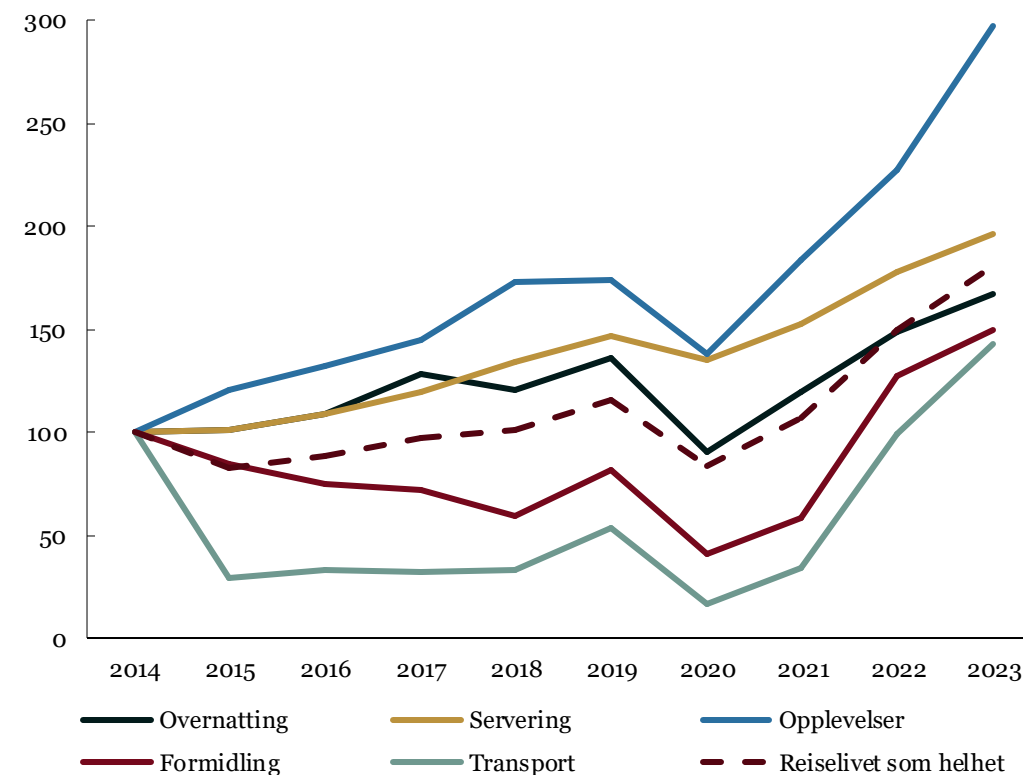
Servering har hatt den mest stabile utviklingen i verdiskaping over perioden med en total økning på 96 prosent. I motsetning til transportbransjen er verdiskapingen fra serveringsbransjen spredt ut over flere mindre selskaper som driver med ulike spisesteder.

Opplevelser har hatt den største veksten blant bransjene og har nesten tre-doblet sin verdiskaping siden 2014. De mest verdiskapende opplevelsesaktørene i 2023 var Stiftinga Viti som en museumsstiftelse som omfatter flere museer på Sunnmøre og 62°NORD som leverer egne, og formidler andres, opplevelsestjenester fra sin base i Ålesund.

Formidling hadde en nedgang i sin verdiskaping frem til 2020, men har etter dette sett en større oppgang. I 2023 var verdiskapingen 49 prosent høyere enn i 2014.

Transport har opplevd den laveste utviklingen i verdiskaping over perioden. Men bransjen opplevde en betydelig økning i verdiskaping siden 2021. Innen transportbransjen er det cruiseselskapene som er dominerende, som Havila Kystruten, Cruise Service og Geiranger Fjordservice. Økningen i verdiskaping fra 2021 kommer hovedsakelig fra Havila Kystruten, men også fra vekst hos andre cruise- og sjøtransportsselskaper.

Indeksert utvikling i verdiskaping per reiselivsbransje i Sunnmøreregionen. Referanseåret 2014=100. Kilde: Menon Economics

Lønnsomheten har vært negativ siden pandemien, og varierer mye på tvers av bransjer over tid

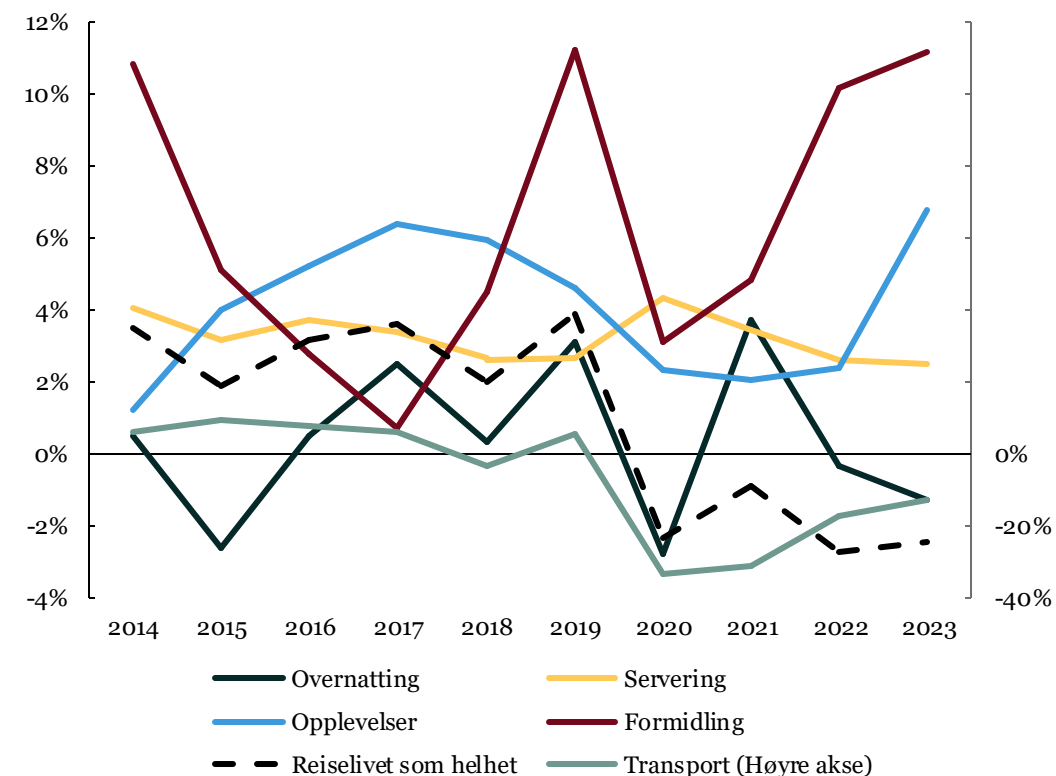
For å måle lønnsomheten i næringslivet benyttes ofte driftsmarginen. Driftsmarginen viser hvor stor andel av inntektene som blir igjen etter at driftskostnadene er trukket fra.

Generelt er reiselivsbransjen kjent for å ha lav driftsmargin. En av bransjens store utfordringer er den ujevne sesongstrukturen. Store deler av næringen har høy aktivitet i noen hektiske sommermånedene, mens det er betydelig mindre besøk resten av året. For mange bedrifter resulterer dette i drift med tap i visse perioder av året.

Driftsmarginen for reiselivsbransjen som helhet har ligget på omtrent 2 til 4 prosent over tid i Sunnmørere regionen før pandemien. Etter pandemien har lønnsomheten til næringen som helhet vært negativ, hovedsakelig drevet av transportsektoren. Sett bort fra transportbransjen har lønnsomheten for næringen vært positiv de siste årene. Den har imidlertid variert betydelig mellom næringene over tid. Unntaket er serveringsbransjen som har hatt en svært jevn lønnsomhet fra 2014 til 2023. I disse årene har alle bransjene opplevd positiv lønnsomhet, med unntak av overnattingsbransjen som har flere år med negativ driftsmargin og som jevnt over har lavere lønnsomhet enn øvrige bransjer.

Driftsmarginutviklingen innen transportbransjen har over perioden vært turbulent, og i stor grad preget av Håkonsen Kystutens aktivitet. Transportbransjens driftsmargin kan leses av figurens høyre akse, og viser en særlig lav driftsmargin i pandemiårene. Samlet sett gitt transportbransjen fra knapp positiv driftsmargin til negativ driftsmargin på nærmere 40 prosent i 2020. Til tross for positiv utvikling i årene etter 2020, er driftsmarginen innen transportbransjen fortsatt sterkt negativ.

Utvikling i lønnsomhet per reiselivsbransje og reiselivet som helhet i Sunnmørere regionen mellom 2014 og 2023. Kilde: Menon Economics

Reiselivsbedriftene genererte 527 millioner kroner i skatteinntekter i 2023

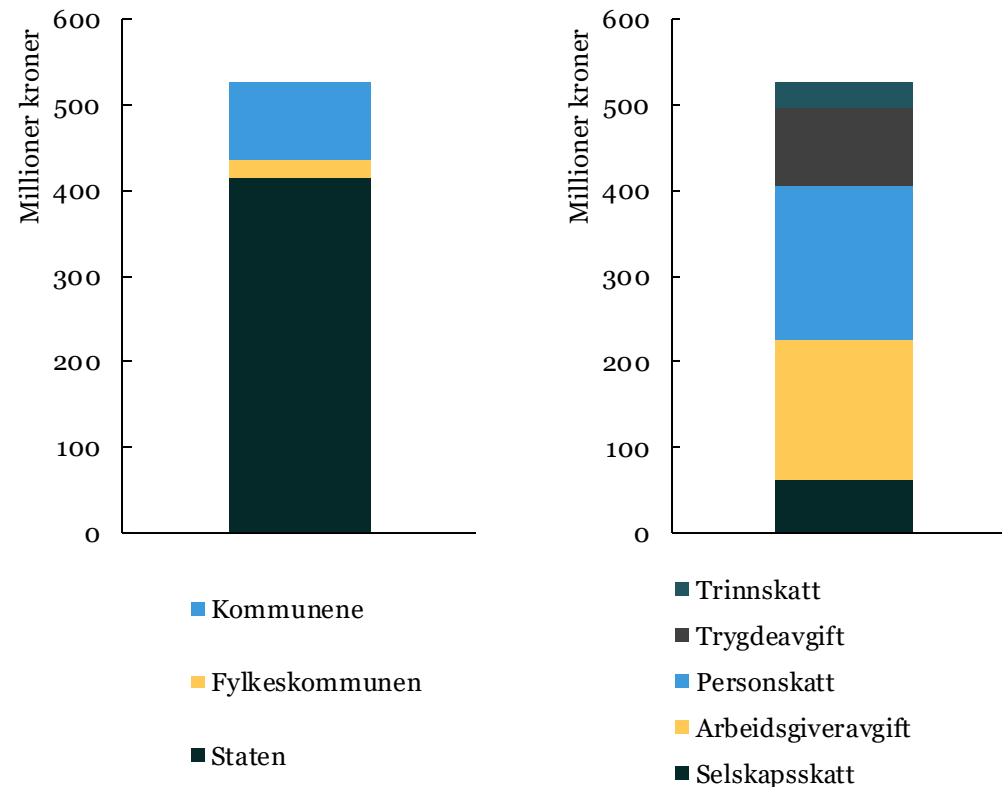
All økonomisk aktivitet bidrar til skatteinntekter. Skatteinntektene legger grunnlag for velferdsproduksjon i både stat, fylke og kommune. Dette er også tilfelle for reiselivsnæringen i Sunnmøreregionen. Basert på tilgjengelig regnskapsinformasjon og sysselsettingsstatistikk beregner vi at reiselivsbedriftene bidro med om lag 530 millioner kroner i samlede skatteinntekter i 2023. Denne skatteeffekten inkluderer både skatt på overskudd i selskapene og skatt på lønninger.

Som vist i figurene til høyre fordeler skatteinntektene seg både på ulike mottakere og type. Disse mottakerne er kommunene, fylkeskommunen og staten. Som vist av figuren til høyre tilfaller om lag 415 millioner kroner av de samlede skatteinntektene staten direkte. Videre finner vi at om lag 20 millioner kroner tilfalt fylkeskommunen, og om lag 92 millioner kroner tilfalt de ulike kommunene i Sunnmøreregionen.

Skatteinntektene fra reiselivsnæringen knytter seg seg til ulike typer skatt. Som figuren helt til høyre viser, var om lag 181 millioner kroner tilknyttet personskatt. Dette er skatt på arbeidsinntekt. Om lag 162 og 91 millioner kroner var tilknyttet henholdsvis arbeidsgiveravgift og trygdeavgift. Vi beregner at trinnskatten utgjorde om lag 30 millioner kroner. Skatt på selskapenes overskudd i 2023 utgjorde om lag 62 millioner kroner i 2023.

Trinnskatt, arbeidsgiveravgift, trygdeavgift og selskapsskatt tilfaller staten i sin helhet, mens personskatten fordeles mellom stat, fylke og kommunene. Samtidig som majoriteten av skatteinntektene tilfaller staten er det viktig å presisere at store deler av statsbudsjettet benyttes til å finansiere kommunene, som gjør at deler av disse midlene vil tilfalle fylket og kommunene indirekte.

Beregnete skatteinntekter som genereres av reiselivet i Sunnmøreregionen i 2023. Kilde: Menon Economics

Sammendrag og introduksjon

Markedsperspektivet – tilreisende i Sunnmørere regionen

Næringsperspektivet – reiselivet i Sunnmørere regionen

Vedlegg

Definisjon av sentrale begreper, estimeringsmetode, beskrivelse av ringvirkningsmodellen

Verdiskaping: Defineres som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivninger. Dette er også kjent som bruttoprodukt/BNP og er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelsene, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter.

Sysselsetting: Viser til antallet heltids- og deltidsansatte. Det må ikke forveksles med antall årsverk som viser til antall heltidsstillinger. Antallet sysselsatte er derfor større enn (eller lik) antall årsverk.

Driftsmargin: Viser forholdet mellom driftsresultatet og omsetning til en bedrift. Den gir en indikasjon på en bedrifts lønnsomhet. Driftsmarginen kan ses på som hvor mange kroner en bedrifter sitter igjen med for hver 100-lapp som omsettes. Driftsresultatet gir videre en indikasjon på hvor mye bedriften har til å dekke kapitalkostnader (før renter og skatt).

Cruiseturisme: Tidligere studier vi har gjennomført viser at om lag 90 prosent av passasjerer på cruiseskip velger å gå land ved anløp. I denne analysen legger vi også til grunn at 90 prosent av passasjerene går i land.

Gjestedøgn på Airbnb: Vi tar utgangspunkt i AirDNA sine data for antall reservasjonsdøgn per utleid enhet over tid. For å fange opp variasjonen i størrelsen på utleieenheterne benytter vi informasjon om antall soverom per utleieenhet per døgn enheten er reservert (utleid). I Sunnmøre var det i løpet av 2024 over 127 000 reservasjonsdøgn. Med dette som utgangspunkt beregner vi i snitt 5,5 personer per reservasjonsdøgn i Ålesund/Sunnmøre.

Menons ringvirkningsmodell: Aktiviteten i ulike næringer er tett bundet sammen. Når etterspørselen øker i en næring, vil det forplante seg til andre deler av økonomien, gjennom næringenes vare- og tjenestekjøp hos sine leverandører. Dette er også tilfellet i reiselivsnæringen. Når turistene kjøper varer opplevelsespakker eller varer og tjenester vil det føre til økt sysselsetting hos bedriftene, i tillegg til sysselsetting hos deres leverandører igjen. Dette utgjør det vi kaller *ringvirkninger*.

Menon har utviklet en økonomisk beregningsmodell for reiseliv for å kunne estimere ringvirkninger av tilreisendes lokale forbruk. Vi legger de estimerte gjestedøgnene etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Estimaten på gjestedøgn er basert på data fra SSB, AirDNA og Kystdatahuset. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra undersøkelser gjennomført av Innovasjon Norge og TØI. Resultatet fra denne øvelsen gir totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier, både innen bransjene i reiselivsnæringen og relaterte næringer som handelsnæringen. Forbruket omregnes deretter til direkte og indirekte ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting.

Gjestedøgn på fritidsboliger: Vi benytter informasjon om antall fritidsboliger i regionen fra SSB, kombinert med informasjon om eiernes bosted. Basert på tidligere studier tilknyttet denne tematikken legger vi til grunn et gjennomsnittlig antall gjestedøgn på 184 per fritidsbolig, eid av personer med bosted utenfor regionen.

Definisjon av sentrale begreper, estimeringsmetode, beskrivelse av ringvirkningsmodellen

Del 1 – Markedsperspektivet: Tilreisende til regionen

Markedsperspektivet handler om å identifisere kundene og deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Vi kartlegger antall tilreisende mennesker fordelt etter sesong, formål med reise, overnattingsmåte og nasjonalitet. Deretter multipliseres gjestedøgn med døgnforbruk på varer og tjenester. Dette gjelder overnatting, servering, opplevelser og transport, i tillegg til andre utgifter som handel.

Del 2 – Næringsperspektivet (bedriftsperspektivet)

Reiselivsnæringen består av bransjer som primært selger til mennesker på reiser. Næringen består av følgende bransjer: Overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling.

Avgrensning innebærer at næringen ikke bare er en reiselivsnæring, men at næringen selger til flere markeder. Disse markedene knytter seg til de tilreisende, lokalbefolkningen og lokalt næringsliv.

Destinasjonsanalyse Sunnmørere regionen

